

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 128 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva in uprave: 29-92, 29-93, 29-94, 29-95, 29-96

SLOVENE

Ček. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva ulica št. 6.

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku — Ilustrirana priloga „Teden v slikah“

Na „Karolu II“

Trije ministrski predsedniki držav Male zveze so se zbrali na enodneвно posvetovanje na romunski donavski ladji »Karol II«, ki jih je prepeljala od Turn Severina do Kladove in dalje do Bazisata, kjer so stopili na suho, se peljali dalje do Vršca in se od tam razšli v najlepšem razpoloženju vsak nazaj v svojo prestolnico. Sodelovanje držav Male zveze postaja čedalje bolj tesno. Sprva so se zbirali na redne sestanke samo zunanji ministri treh zaveznih vlad. Zatem so lani junija meseca v Bukarešti sklenili vladarji, da se bodo sestajali vsaj enkrat na leto. Sedaj so do istega zaključka prišli ministrski predsedniki in je sestanek na Donavi že s tega stališča pomemben dokaz, kako otroško naivne so vse klevete, ki so se zadnje tedne zopet dvignile po zapadni Evropi, češ, Mala zveza je v razsulu.

O konferenci treh ministrskih predsednikov so krožile raznotere vesti. Mimo vseh lahko mirno gremo na dnevi red. Samo mimo nekaterih misli, ki jih je napisal na uvodnem mestu pariški »Temps«, pa ni mogoče iti hladnokrvno, kajti ta resni list po navadi izraža mnenje francoskega zunanjega ministrstva, odnosno se njegovo mnenje v inozemstvu vsaj tako tolmači, kot da izhaja iz uradnih virov. Pariški »Temps« namreč postavlja našo državo nekako na zatožni klop, češ, da je v svoji zunanji politiki hodila preveč samostojna pota, ki se niso ozirala na potrebe ostalih dveh zaveznic v Mali zvezi in da je s tem zrahljala notranjo strnjenoost Male zveze kot enotnega organa zunanje politike treh zaveznic. Praška in romunška vlada da ste se med seboj dogovorili, da predložita jugoslovanskemu ministrskemu predsedniku neke nove načrte, ki naj bi Malo zvezo še bolj okrepili ter v bodoče onemogočili, da bi katerakoli izmed zaveznic mogla svoje tovarišice »presenetiti« s samostojnimi zunanje-političnimi ukrepi, ki niso bili prej od vseh treh držav proučeni in odobreni od vseh. »Temps« dodaja še to, da bosta na tej konferenci dr. Hodža in Tatarescu spraševala dr. Stojadinoviča, kako misli spraviti v sklad svojo zblizvalno politiko z Italijo in Nemčijo s skupnimi interesi treh zaveznih držav in s predpisi pakta Male zveze, ki je predpisal zunanje-politično vzajemnost. Jugoslovanski mirovni pakt z Bolgarijo in jugoslovanska mirovna pogodba z Italijo da sta osnova Male zveze toliko zrahljali in evropskemu miru toliko škodovali, da je postala konferenca na Donavi neobhodno potrebna, da položaj razčisti.

To bi bile hude obtožbe, če bi bile resnične. To bi bile porazne ugotovitve, če bi odgovarjale dejstvom. Kaj je Mala zveza? Mala zveza je pogodba, sklenjena med tremi državami v Podonavju, ki so se obvezale, da bodo v čisto določenih in v pogodbi zapisanih primerih skupno nastopile in stavile tudi svoje armade na razpolago za obrambo ogroženih interesov. Pakt Male zveze, ki je l. 1935 predpisal redne medsebojne posvete o vprašanjih, ki vse zaveznice skupno in enako brigajo kakor tudi o ukrepih, ki jih vsaka zaveznica sama misli podvzeti na zunanje-političnih področjih, kjer vseh zaveznic ne brigajo v enaki meri, je prvotni organizem Male zveze le izpopolnil. Do sedaj se ni slišalo, da bi bila katerakoli od treh zaveznic kršila te obveznosti. Ko je Českoslovaška sklepala vojaški pakt s sovjetskimi Rusiji, se je lojalno posvetovala s svojimi zaveznicami, ki ji pa na tej poti nista sledili. Ko je Romunija obnovljala svojo vojaško zvezo s Poljsko, se je lojalno posvetovala tako s Českoslovaško kakor z Jugoslavijo, ki pa je rajši nista posnemali. Ko je Jugoslavija sklepala svoje mirovne pogodbe z Bolgarijo in z Italijo, je lojalno isto storila — češkoslovaški in romunski zunanji minister sta to javno in slovesno potrdila — čeprav njenima zaveznicama ni bilo potrebno, da bi isto storili. Kje jo torej »rahljanje Male zveze« in kje je »politika presenečenja« Jugoslavije? Kje potreba, da se Jugoslavija postavi na obtožni klop in da se ji vsiljuje neki novi načrt — o katerem pripoveduje »Temps« in ki si ga gotovo ni sam izmislil — na podlagi katerega naj bi se v bodoče vsa tako imenovana »presenečenja« onemogočila. Mi je ne vidimo in dr. Hodža ter g. Tatarescu sta se gotovo najbolj začudila, ko sta čitala v »Tempsu«, kakšno nalogo jima je naprtil, da jo opravi pri predsedniku jugoslovanske vlade.

Ne! O kakšnem rahljanju Male zveze ni bilo, ni in ne bo govora. Obveznosti te zveze so jasne. Pakt Male zveze je nedvoumen. Vse tri države se obveznosti drže z veseljem, lahko rečemo, z navdušenjem. Nobeden skušnjavec, če se je zaporedoma pojavljal pri Českoslovakih, Romunih in tudi pri Jugoslovanih, ni ničesar opravil in ne bo ničesar opravil. Med državami Male zveze same so se sicer oglašali poskusi, da bi se vsebina pakta še razširila, medsebojna povezanost še bolj tesno uredila in utrdila. Tudi od strani velesil je prihajalo podobno našepetavanje. To se lahko zgodi. Zakaj ne, če bi skupni interesi vseh tako zahtevali. Toda do sedaj je obveljalo načelo, naj ostane Mala zveza v okviru, ki ji je bil dan, ki se ji podaja, ki je prinesel dokaz koristnosti. Naj se dosedaj vsebini pakta ne priliva nova. Ostanimo pri paktu, so si dejale zaveznice. Skok izven njega bi bil skok v temno noč. In tako je tudi ostalo in tako se je zveza tudi obnesla in postala tvoren činitelj miru v Evropi.

Zatorej nikakor ne moremo razumeti, da naj bi se trije ministrski predsedniki nalašč sestajali h konferenci ter tamkaj razpravljali o stvareh, ki so vsem trem popolnoma jasne, odnosno izgubljali čas, da odgovarjajo na poskusne klevete, ki služijo gotovim namenom, ki v paktu Male zveze niso zapisani. Tudi ne razumemo, zakaj bi bilo treba koga na odgovor klicati, ko nosi zunanja politika zaveznih držav pečat obdobjanja vredne složnosti v vseh vprašanjih, ki so pogodbeno skupna, obdobjanja vredni istousmerjenosti pa v vseh ostalih zunanje-političnih vprašanjih, ki spadajo v območje lastnih državnobitnih koristi vsake posamezne zaveznice.

Konferenca MZ na Donavi

Ministrski predsedniki Jugoslavije, Romunije in Českoslovaške proučujejo evropski položaj na ladji „Karol II“

Složnost - skladnost - miroljubnost - pripravljenost

Belgrad, 17. junija, AA. Z današnjim sestankom žele šefi treh držav Male zveze vnovič dokazati ono popolno skladje, ki vlada med našimi prijateljskimi državami. Ta sestanek bo nedvomno mejnik nove dobe v razvoju vzajemnega delovanja držav Male zveze, ki je ostala dosledna svoji mirovni politiki v vseh tistih dramatskih zapletih, ki jih je doživela evropska politika zadnja leta. V najhujših urah evropske politike so države Male zveze dokazale, da nimajo vzroka spreminjati svoje dosedanje politike pristranega sodelovanja in tesnega prijateljstva in lojalnosti ter pravilnega razmerja do ostalih držav. Ob enem so si pa države Male zveze prizadevale, da uredijo tudi tiste mednarodne odnose, ki se nanašajo na njih same.

Naša kraljevina je vprašanja, ki se tičejo nas, uredila na kar najpovoljnejši način in je prestala vse preizkušnje mednarodne politike in raznovrstnih posebnih interesov, imajoč zmerom pred očmi sodelovanje in koristi Male zveze. To sta v ostalem pravilno razumeli tudi Romunija in Českoslovaška, katere predsednik vlade dr. Hodža je izjavil: Kdor trdi, da bi zboljšanje razmerja med Jugoslavijo in njenimi sosedi moglo zdrobiti Malo zvezo, dokazuje neverjetno naivnost.

Kladovo, 17. junija, AA. Predsednik vlade dr. Milan Stojadinović se je pripeljal v Kladovo ob 7.30. Na pomolu ga je sprejel ban moravske banovine v družbi več narodnih poslancev, dalje zastopniki krajevnih oblasti in

več tisoč meščanov in kmetov, ki so pozdravili prihod g. predsednika z viharnimi ovacijami. Več godb je igralo koračnice, učenci raznih šol so pa neprestano vzklikali predsedniku Stojadinoviću. Zupan je pozdravil predsednika vlade z dobrodošlico, nato so ga po pozdravi še zastopniki obrtnikov in trgovskih društev, odposlanci kmečkih občin skoro iz vse Krajine, zastopniki sokolskih organizacij iz Kladovo, Tekije in drugih krajev.

Med ovacijami navdušenih množic je priplula ladja »Karel II«, s katere je krenil na suho predsednik češkoslovaške vlade dr. Hodža in pozdravil dr. Stojadinoviča ter ga poljubil. Doktor Hodža je vzkliknil v našem jeziku: »Zdravo, dragi gospod Milane!«, nakar mu je predsednik dr. Stojadinović odgovoril: »Zelim, da bi se dobro počutili v naši državi! Tudi g. Tatarescu se je zelo pristrano pozdravil z dr. Stojadinovićem. Nato so vsi stopili na breg, da pozdravijo navzočo množico, ki vsa razigrana vzklika: Živeli! Satraesca! Nazdar!, kar je očitno zelo globoko ganilo dr. Hodžo in g. Tataresca.

Na ladji „Karol II“

Predsedniki češkoslovaške, romunske in jugoslovanske vlade so se z romunsko ladjo »Karel II.« odpeljali v Bazjas, odkoder bodo s posebnim vlakom krenili v Vršac, kjer se bodo po-

slovlili drug od drugega in se odpeljali vsak v svojo prestolnico.

Na vožnji iz Kladova v Bazjas bodo predsedniki vlad razpravljali o prebilih mednarodnih političnih vprašanjih.

Uradno poročilo o razgovorih Hodža - Tatarescu

Bukarešta, 17. junija, AA. Havas: Včerašnji sestanki med Hodžo, Tatarescom in Antonescom so se zaključili z uradnim poročilom, ki pravi:

Razgovori med obema predsednikoma so se nanašali posebno na gospodarske odnose med Romunijo in CSR. Rešena so bila vsa vprašanja gospodarske in finančne narave. Oba predsednika sta tudi podprla potrebo poglobitve gospodarskih stikov med državami Male Zveze, kar se bo v bodočnosti tudi zgodilo. Kar se tiče dobav orožja iz CSR Romuniji, sta oba predsednika ugotovila z zadovoljstvom, da slone te trgovske zveze na ugodnih medsebojnih finančnih dogovorih. Ko sta proučila vsa vprašanja, ki se nanašajo na Srednjo Evropo, sta Hodža in Tatarescu nadaljevala razgovore, ki sta jih imela v Pragi o organizaciji Podonavja in mirnega razvoja teh držav v globoki zvestobi paktu DN in na temelju mednarodnega sodelovanja. Oba državnika sta tudi proučila vse tisto, kar naj uspeši razvoj v tej smeri.

Bitka za Bilbao

Predsednik Aguirre je pobegnil v Francijo

Nacionalisti so Bilbao že obkolili

Pariz, 17. jun. b. V francosko luko so snoči priplule angleške, francoske in španske ladje, na katerih je bilo veliko število beguncev iz Bilbao. Priplula je tudi ladja z baskovskim ministrskim predsednikom Aguirreom, ki je imel s seboj ženo in sestro. Med begunci je tudi tajnik policije iz Bilbao in generalni tajnik varnostnih straž ter župan Leguetio. V luko St. Jean du Luz je priplula davi oborožena ladja luške policije iz Las Arenasa, kjer je posadka zbežala pred nacionalisti. Begunci pripovedujejo, da je položaj Bilbaoa obupen.

Pariz, 17. jun. b. Sedmi dan mineva, ko se bi-jejo strahoviti, krvavi in ogorčeni boji za Bilbao, pa vendar še ni prišlo do rešitve, do padca baskovske prestolice. Po vesteh, ki so pripele iz nacionalističnih in vladnih virov, se Bilbao še vedno žilavo drži. Nacionalisti poročajo, da se napredovanje nadaljuje metodno, ker se hoče uresničiti Francov načrt, ki je predvidel oprezo napredovanje, da ne bi nacionalističnih čet doletelo ono iznenadenje, ki so ga doživele pred Madridom. Brez dvoma je položaj Bilbaoa izredno težak, še težji pa bo tedaj, ko se bo nacionalistom posrečilo zapreti lujak, po katerem vladne čete dobivajo municijo in s pomočjo katerega se vzdržuje stalna zveza s Santanderjem, pa tudi tedaj, ko bodo nacionalisti dosegli ta uspeh, še ni rečeno, da bo Bilbao padel. Baski so sklenili, da se bodo na prvih borbenih črtah borili do onega trenutka, ko bo mesto popolnoma izpraznjeno in ko bodo razen tega odpremljene iz Bilbao tudi vse dragocenosti, ki bodo prišle baskovski vladi prav v nadaljnjih borbah.

Mesto od morja odrezano

Nacionalistične čete so včeraj in danes še bolj stegnile obroč okrog Bilbao. V primorju, severozapadno od Bilbao, so nacionalisti zavzeli mesta Dopelano, Berango, Duclano, Algorta in izliv reke Nervion, ki je sedaj popolnoma v nacionalističnih rokah, tako da v Bilbao ne more nobena ladja več. Republikanske čete so se umaknile v mesto Portugalette, vendar pa se mnogi niso mogli umakniti nazaj, ker so bili zajeti. Most čez bilbaosko luko, ki veže Las Arenas s Portugalesom, so miličniki pogrnili v zrak, tako da sedaj stoji samo še 60 m visoki stebri. Nacionalistična brigada, katere glavni stan je bil v sredo še v Derio, sedaj nepretrgoma napreduje. Te čete pa so davi ne- nadno spremenile smer in začele prodirati proti severozapadu in zasedle mesti Mandio in Asua. Te čete se hočejo za vsako ceno združiti z brigado »Črni strel«, ki zopet napreduje ob morju proti Arenasu. Končno so se belili že v sredo še bolj primaknili južnemu delu baskovske prestolice in so zavzeli mesta in časi Tarakavo, Arigoriaga, Balmaego in Lareta.

Sestanek na Donavi je imel čisto druge naloge kot da celi izmišljene rane ali da se bavi z nečednimi intrigami, ki v Podonavju ne morejo mirovati. Imel je nalogo, da zopet vsemu svetu pove, da je Mala zveza podonavska tvorba in da to hoče tudi ostati. Nadalje, da je mirovna tvorba, ki noče pustiti, da bi po njej razore orale razprtije med velesilami, ampak želi dati zgled Evropi, da je zagovornica miru z vsemi sosedami, ki miru iskreno želijo, ne pa žariše nepomirljivih strasti, kot bi to nekateri radi imeli.

Predmestje Galdacano zasedeno

Henday, 17. junija. »United Press«. Radijska postaja v Bilbao se je po treh dneh zopet oglašila in javila, da so v sredo nacionalisti s 40 letali obstrlevali predmestja in napravili veliko škodo. »Toda morala naših čet je izvrstna in Bilbao se brani.« tako konča poročilo. Popoldne v sredo je baskiška vlada javila, da se bodo Baski branili do zadnje kaplje krvi.

Poročevalec »United Press« poroča s fronte: Bele čete so popolnoma zasedle delavsko predmestje Galdacano, ki je 8 km oddaljeno od eredišča mesta. Takoj nato so Navarci prešli v silovit napad na strmine griča 422, in so z bajonetnimi napadi osvojili cesto, ki vodi iz Bilbaoa na Santander. V Galdacano je bila napravljena v ne-ki tovarni za dinamit mina, ki je pogrnala v zrak skoraj 100 Francovih vojakov. Toda to prodirajočih Navarcev ni ustavilo in so še isti dan zasedli kraj Don Caminos, ki je zadnja železniška postaja pred Bilbao. Z gore Santa Marina so baskiške kolone skušale prodirati, toda jih je ustavil ogenj strojne in pogrnal nazaj v njihovo izhodišče. Na večer je obiskal Galdacano, ki šteje 700 prebivalcev, general Franco, ki ga je spremljal poveljnik baskiške fronte general Davila. Na hišah so bile razobešene zastave. — Večina prebivalstva je zbežala.

Galdacano, ki so ga v sredo ponoči popolnoma zasedli Navarci, je bil najmočnejše utrjena točka v tako zvanem železnem obroču, ki se razteza okrog Bilbaoa. Vse višine okrog mesta so pokrite z mrličji. Baski so se obupno branili. Vendar pa jih je okrog 2000 prišlo v ujetništvo. Podali so se šele potem, ko so videli, da so od treh strani obkoljeni.

Schuschnigg je ustanovil napadalne oddelke

Dunaj, 17. jun. Prav v kratkem hoče avstrijska vlada v Domovinski fronti postaviti na noge posebne napadalne oddelke, ki naj imajo namen vzdrževati red. Napadalne oddelke (Sturmkorps) bo organiziralo glavno tajništvo Domovinske fronte. Vodja bo sam kancler dr. Schuschnigg.

Pri zadnjih demonstracijah hitlerjevcev je bila izražena želja, da se taki dogodki v bodoče ne po-

Končno, da je tvorba domovinske obrambe, ki na svojem ozemlju razpolaga z zadostnimi obrambnimi sredstvi, da brani nedotakljivost svoje posesti, ne da bi se ji bilo treba preveč zanašati na morebitne usluge drugih. Okrog teh navedenih treh točk so se sukala posvetovanja in so, kakor do sedaj vselej pokazala, da vlada ista volja, ista sloga in isti cilj. Med seboj složno pripravljeni za obrambo svojih domov in Z vsemi, ki to hočejo, prijatelji! Z nikomur pa ne sovražniki. To je bila konferenca na Donavi.

Italijanski prostovoljci

Plencia, 17. junija. Poročevalec Havasa javlja: Italijanski prostovoljci, ki se bore pod imenom »Črne puščice«, so v boju na nož zasedli Plencia, ki leži ob morju in prodirajo dalje proti reki Nervion. Njihovi oddelki hitro prodirajo, ker so deloma tudi motorizirani. Baski se umikajo ter so v nevarnosti, da jim bo umik proti Bibau sploh odrezan. Verjetno, da bodo morali poizkusiti prehod čez rokar reke Nerviona. Legionarji »Črne strele« so zavzeli Algarijo in Leono. Baski so ob umiku zažgali vas Castillo. Skupno število ujetih je včeraj znašalo 1600. Baski so imeli ogromne izgube. Baski so izvršili močan napad s tanki in letali pri Huesci, pa so bili odbiti. Odbit je bil tudi napad pri Cilimasi.

Protinapad pri Huesci

Madrid, 17. jun. b. United Press poroča, da so republikanske čete izvedle uspešen napad proti Huesci. Motorizirani oddelki so napredovali več kot dva kilometra. V borbah so sodelovali številni tanki in bombna letala. Ves včerajnji dan so vladna letala bombardirala nacionalistične postojanke okrog Huesce. Prišlo je tudi do hude zračne bitke med 20 nacionalističnimi in 20 vladnimi letali. Po vladni vesteh so rdeči piloti sestrelili pet letal.

V Rusiji

Teror in aretacije trajajo dalje

London, 17. jun. b. Moskovski dopisnik »Daily Herald« je danes brzojavno sporočil, da so v okrožjih usmrčenih generalov imenovani novi generali, po večini bivši cesarski častniki. Mobilizacijski reor je poverjen generaloma Zapašnikovu in Jegorovu, ki sta tudi bivša carska častnika.

»Daily Herald« poroča iz Moskve, da je sovjetsko vojno ministrstvo sklenilo izdelati popolnoma nov vojni načrt, ker je stari brez dvoma potem izdal bivših generalov prišel v roke interesiranim tujim velesilam.

Nadaljevanje na 2. strani spodaj.

navljajo. Napadalni oddelki bodo nosili temno-modro uniformo, letalski jopič, jahalne hlače, črne visoke čevlje in modre čepice. Oboroženi bodo s pendrekli in revolverji. Judom je prepovedan vstop v to organizacijo. Na Dunaju bodo organizirali 4000 mož teh napadalnih oddelkov.

Politično pomenja nova ustanova okrepitev osebnega položaja zveznega kanclerja Schuschnigga. Njihov politični cilj je brezobzirna borba za neodvisno avstrijsko državo. Nastopali bodo predvsem zoper ilegalni narodni socializem v Avstriji.

Zemunska vremenska napoved: Večinoma oblačno vreme s plohami. Ponekod nevihte. Toplota bo še padla.

Zagrebska vremenska napoved: Zmerno hladno s sporadičnimi padavinami, vendar pa nagnjenje k zjasnitvi.

Dunajska vremenska napoved: Lahno izboljšanje vremena bo le prehodno, sicer pa daljša doba hladnega in spremenljivega vremena.

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Moskovski dopisnik »Daily Express« poroča, da je šef GPU Ježov zahteval tudi aretacijo sovjetskega komisarja za zunanje zadeve Litvinova. Temu pa se je Stalin najodločneje uprl. Ježov pa je kljub temu dosegel to, da Litvinov ni več ne bil smel odpotovati v inozemstvo. Dalje so bili aretirani generali Turovski, Levandovski, Gaja in Sušičev ter še 15 drugih častnikov, ki so bili zaposleni v vojnem ministertvu. Vsi bodo še v teku tega meseca prišli pred vojno sodišče.

Varšava, 17. junija. b. Z rusko-poljske meje ne prihaja nobena vest iz Rusije, ker je meja hermistično zaprta. Mejo stražijo obojni vojniki, ki so dobili močne okrepitve.

Govori se, da je sedaj prišla vrsta na Belo Rusijo, kjer je bilo aretiranih tudi nad 100 častnikov, ki so bili v izredno dobrih zvezah z maršalom Tuhačevskim ter njegovimi sodelavci. Oblasti GPU so prišle na sled veliki vojniški aferi v korist Poljske. Razen tega so oblasti odkrile velika sabotažna dejanja na državnih posestvih, kjer so se vr-

šile nezastisljane zlorabe, vsled česar od teh posestev država letos ne bo imela nobenih koristi. Po zadnjih vestih iz Moskve, ki se tudi uradno potrjuje, je bil v Minsku aretiran in odpeljan v Moskvo dosedanji predsednik sveta ljudskih komisarjev za Belo Rusijo Kolodev, z njim pa še nekaj komisarjev te vlade. Sabotaža je bila odkrita tudi v velikih avtomobilskih tovarnah. Tovarna v Moskvi, ki bi morala na primer izdelati dnevno nekaj sto avtomobilov, že par dni ni izdelala nobenega voza, kar je pripisati splošni desorganizaciji vsled sabotaže. Podoben razmere so tudi v avtomobilski tovarni v Gorkem, kjer bi morale tvornice izdelati dnevno do 600 voz, izdelajo pa jih komaj 10.

Varšava, 17. jun. c. V Moskvi se širijo vesti, da je bil maršal Tuhačevski ubit že osem dni pred začetkom procesa proti njemu in sedmim generalom. Vendar ta vest ni bila potrjena, ampak se širi samo kot govorica.

Komisar za vojne zadeve maršal Vorošilov je zapovedal, da morajo po vseh mestih, kjer so vojaške posadke, stalno krožiti vojaške patrulje po mestu.

Čemu Neurath v London

Anglija hoče Nemčijo privezati nase

Potem pa končati državljansko vojno v Španiji

London, 17. jun. TG. V Londonu navajajo naslednje vzroke, ki so odločili merodajne činitele, da so ravno sedanjí trenutek izbrali za obisk nemškega zunanjega ministra Neuratha pri angleški vladi:

1. Evropskega miru ni, dokler položaj v Srednji Evropi ni na evropskem vzhodu ni razčiščen. Neurath bo angleško vlado točno informiral o nemških ciljih na teh dveh področjih, odkar je sam obhodil Srednjo in Vzhodno Evropo.

2. Nemčija že dalje časa želi, da se državljanska vojna v Španiji konča, ker se je proti vsakemu pričakovanju mnogo predolgo zavlekla. Padec mesta Bilbao bi bil izredno ugoden trenutku, da proglasijo generala Franca za zmagovalca — ne sicer s »knock-outom«, ampak vsaj po točkah — ter pritisknejo na obe stranki, da se zadovoljita s doseženimi uspehi in končata bojevanje. To dejstvo je tudi povzročilo, da sta se Nemčija in Italija bliskovito vrnila v odbor za nevmešavanje.

3. Notranja kriza, ki jo prebleva Rusija, je za razgovore z Nemčijo silno ugodna, ker se je Rusija sama izobčila iz evropske politike.

4. Upanje, da bodo ameriški in angleški krediti kmalu na razpolago, je pri Nemcih veliko in upravičeno.

5. Angleška imperijalna konferenca, ki je zahtevala, naj se pakt Zvezd narodov izloči iz versajške mirovne pogodbe, je silno ugodno vplivala v Berlinu.

Zelo mnogo pa je trenutkov, ki govorijo v prid temu, da je Anglija izbrala sijajno in pravilno pot za to politiko. Na imperijalni konferenci je Chamberlain prejel proste roke za radikalno politiko pomirjevanja v Evropi in za to ceno — bodo dominijoni podprli angleški oboroževalni načrt. Torej je ta oboroževalni načrt namenjen utrditvi imperija, ne pa Anglije v Evropi. V imperiju pa Anglije gotovo ne moti Nemčija, ampak najbrž kdo drugi in zakaj bi se torej z Nemčijo ne dosegel sporazum. Edino eden partner bi lahko motil to politiko zbliževanja z Nemčijo in to je Francija. Toda Francija je sedaj takorekoč diplomatsko »na tleh« pred Anglijo in dela in sledi samo temu, kar v Londonu hočejo.

Angleška diplomacija se vrača v politiko, ki jo je vodil pokojni Austen Chamberlain: izsiliti zbliževanje med Francijo in Nemčijo pod angleško kontrolo, z Italijo pa se bo nato Anglija še sama pogovarila brez posredovalcev ali pa soigralcev, ki bi radi svoje skledo pritlikali k ognju.

Seveda se bo ta politika v slučaju uspeha razvijala v etapah. Kot prva etapa se sedaj navaja najprej sporazum med Anglijo in Nemčijo glede Španije in kolonij. Seveda so to le zunanji vidiki. V bistvu gre za predhodni sporazum med Nemčijo in Anglijo brez Italije. Da pa Italija ne bi bila užaljena, se bo pa takoj javno nato govorilo o teh vprašanjih pred odborom za nevmešavanje. Italija tudi trenutno še ne more ovirati nemških tipanj, ker si najbrž sama želi, da naj neko drugi uredi »zmago« v Španiji na najboljši način.

Šele nato se bo govorilo o zapadnem paktu in pa o razmerju tega pakta do držav v Srednji Evropi. Tokrat se baje trdno podtrdila, da bo Anglija izsilila, da se k debati o zapadnem paktu priključi tudi Srednja Evropa, da ne bi mogla med temi državami, ki bi lahko bile užaljene ali pa v skrbeh, spletkarila diplomacija sovjetske Rusije.

Vse to Neurathovo delo bo zahtevalo dela za več dni. Jasno je, da se to ne bo zgodilo samo v dveh dneh. Zato bo ostal von Neurath zasebno še več dni v Angliji.

Sei nemškega generalnega štaba v Parizu

Pariz, 17. jun. c. Načelnik nemškega generalnega štaba general Beck je danes bil gost francoskega generalnega štaba v Parizu. Najprej je imel zelo dolg razgovor z načelnikom francoskega generalnega štaba generalom Gamelinom, ki ga je nato pridržal na kosilu. Na kosilu so bili še vsi vodilni generali francoske armade.

Dasi so ti pogovori vojaškega značaja, jim vendarle pripisujejo veliko važnost. Govorili so verjetno največ o vojaških odstavkih nove pogodbe, ki naj nadomesti lokarnsko pogodbo.

organizacije rešile brodolomstva. Na voditeljih in starejšinstvu nacionalnih organizacij in društev leži danes velika odgovornost, da s svojim postopanjem onemogočujejo, da bi njihova društva in nacionalne organizacije enkrat izšle izven dnevne politike in tako ohranile svoj pomen, radi katerega obstojajo in radi katerega uživajo pomoč in podporo vsega naroda.

Belgrajske vesti

Belgrad, 17. junija. Iz zanesljive strani poročajo, da je preiskava o dogodkih v Senju dne 9. p. m. končana in da je sedaj proti nekaterim organom disciplinski in sodni postopek v teku. Tiste, ki jim dokažejo krivdo, bodo zadele zakonske posledice.

Sofija, 17. junija. AA. Bolgarski poročevalski urad javlja: Uprava dvora je razdelila med ljudstvo več tisoč litrov vina, da ga bodo popili po narodni šegi na zdravje prestolonaslednika.

V Akademski dom!

Protiboljševiška razstava odprta

Ljubljana, 17. junija.

Akademski dom, iz katerega smo pred kratkim spremili mučenega pok. akademika Dolinarja, je bil danes prizorišče lepe kulturne manifestacije v obrambi proti nihilističnim pojavom v svetovnem javnem kulturnem življenju. Prosvetna zveza je za Ljubljano organizirala razstavo, ki naj zgovorno priča o potrebi borbe proti uničujočemu pojavu boljševizma. Razstava je sila zgovorna. Bogato gradivo nudi obilo prilik, da se more sleherni prepričati o uničujočih in vse zanikajočih sil boljševizma.

Pri otvoritvi razstave nocoj ob pol 7 so se zbrali v Akademskem domu razni odličniki, tako kanonik g. Stroj v zastopstvu škofijskega ordinariata, gospa Natlačenova, zastopniki naših fantovskih odsekov, zastopniki akademskih društev in drugi. Navzočih je bilo tudi več duhovnikov, med temi prior g. Ušak.

Pred številnim občinstvom je spregovoril g. univ. prof. dr. Lukman, ki je primerjal boljševizem obličju starotatarskega, oziroma rimljanskega boga Jana. Janus je imel na eni strani prijazen in sladek obraz, na drugi strani pa osoren in kosmat. Janus boljševizem je eladak tedaj, kadar objavlja množicam raj, osoren in strupeno sovražen je tedaj, kadar pride na oblast. To dokazujejo Rusija, Mehika in v novemšem času Španija. Dr. Lukman je naglasil v svojem nadaljnjem govoru veliko krivdo, ki jo imamo katoličani sami, ker podpiramo po protozidarskem tisku razširjeno propagando. V zaključku svojega govora je dr. Lukman stavil troje težkih vprašanj na našo vest: »Ali je ideologija, iz katere izvirajo vsa ta goria, prava?« »Ali je pod-

Španija v „Dom in Svetu“

pa globlji pogledi

Revolucije bližnji vzroki

Dolje

Kocbek v svojem članku nasprotuje ljudske fronte» kar enostavno imenuje »fašiste«, medtem ko »po pričevanju mnogih treznih španskih katolikov komunistične Španije sploh nikjer ni bilo. Komunistem služi španski fašizem le za pretezo, da lahko nastopajo zoper delavski razred«. V resnici pa je mimo teh »treznih španskih katolikov« bil položaj glede oficijelne pripadnosti h komunizmu in fašizmu po volitvah 16. febr. sledeč: Uradna komunistična lista je res dobila le 11 mandatov, toda, tudi uradna fašistična lista ni dobila več kot 16 mandatov. Skupina, ki jo je vodil mladi Primo de Rivera in ki se je imenovala fašistično (uradno: nezavisna desnica) ni nikdar nastopala skupaj z ostalimi desničarskimi strankami. Nasprotno, proti Gil Roblesu je vedno ostro nastopala in šla ločeno od ljudske akcije, agrarcev in monarhistov na volitve s svojim povsem samostojnim programom. S kako pravico more zdaj kdorkoli vse desničarske skupine, ki so vendar dobile nad 200 mandatov (5.1 milj. glasov, ljudska fronta 4.4 in 4 milijoni se volitev niso udeležili), proglasiti za »fašistične« — ki so se pri volitvah od fašistov ravno oddvojile? Mogoče bi kdo reči, da so pozneje vse desničarske skupine sprejele fašistični program. Toda, če to sprejmemo, kar bi pa bilo treba šele dokazati — ker vsak avtoritarizem režim še daleč ni fašističen — pa imamo mnogo več dokazov za to, da so se po tem, kakor je fronte popular vladala, lev. stranke zedinile na komunističen program in smo polno upravičeni ravno po logiki Kocbekovega članka govoriti, da si v Španiji kvečjemu stojija nasproti komunizmu in fašizmu, ne pa fašizem in neko razdraženo ljudstvo.

Kajti za katoličane in Cerkev je zelo vseeno, ali so se tisti, ki so duhovnike pobijali n cerkve požigali uradno nazivali komunisti, anarhisti ali desničarski ali levičarski socialisti. Bila je to in je še danes izrazita protiverska in protikatoliška fronta, za katero stoji Moskva z vso svojo moralno in vojaško oporo.

Toda poglejmo sedaj, kako je na gori opisani način (glej Slovenec 17. junija) pridobljena »legalna« oblast vladala. Ministrski predsednik je postal Azana, njegova vlada je napovedala obširne socialne reforme. Toda tudi tokrat je gora rodila miško! Vsa socialna zakonodaja novih oblastnikov je obsežna v dveh zakonih: 1. Pomilostje se vsi uporniki, ki so bili še v ječah razdaj upor iz l. 1934. 2. Vsa industrijska, poljedelska in trgovaška podjetja se obvežejo, da sprejmejo takoj v službo vse delavstvo, ki je od 1. jan. 1934 dalje bilo odpuščeno radi političnega prepričanja ali vsled stavk ali hujškanja na stavko, sabotažo itd. — Vendar je ta zahteva v mnogih primerih bila nekaj nemogočega, ker je tudi Španija preživljala tedaj gospodarsko krizo in so podjetja še kar naprej odpuščala delavstvo — seveda ne vsled nasprotnega političnega prepričanja. Vlada je odgovorila z represalijami, z ogromnimi denarnimi kaznimi proti onim podjetnikom, ki niso bili voljni zaposeliti predpisane števila delavstva, češ da ni trga in odjemalcev za industrijske proizvode. Podjetja so zapirala obrate, vlada pa, mesto da bi pametno presodila poedine slučaje in se prepričala, v katerih obratih gre za trmoglavost in kje v resnici ni nobenih večjih gospodarskih možnosti, je bolj poslušala ulico kakor pamet. Nastala je anarhija v gospodarskem in zavlada je ulica. Poulična množica skrajnih levičarskih elementov je zagospodovala ne le nad političnimi nasprotniki, temveč tudi nad samo vlado, ki je bila brez moči. Anarhisti in komunisti niso bili v vladi zastopani, toda polastili so se poulične množice in z njo terorizirali oblasti. Stavke so se vrstile druga za drugo, delavstvo je imelo tovarne in delovne obrate zasedene. Anarhistični sindikati so dejansko že tedaj prevzeli oblast. Istočasno so pričeli z umori političnih nasprotnikov. Nahujšana pocestna drhal je požigala katoliške prosvetne domove, demolirala politične lokale in tiskarne. Po Španiji so zagorele cerkve in samostani, zlasti v tistih pokrajinah, kjer so levičarji bili v premoči. V juliju (15. jul.) je Gil Robles v parlamentu prebral dokumentirano listo nezakonitih dejanj nad življenjem in ustanovami katoličanov: 256 političnih umorov, kar 1000 oseb ranjenih, 347 cerkva požiganih, 36 političnih lokalov demoliranih, 4 tiskarne požgane, 800 kat. šol zaprtih itd. Ni si težko predstavljati, v kako strašnem položaju so bili politični nasprotniki ljudske fronte. Španija je že tedaj bila sredi revolucije, katere nosilci pa niso bili fašisti, ampak skrajni revolucionarni elementi. Seveda ni vlada delala revolucije, toda imela tudi ni nobene moči, da bi jo preprečila in tako izpolnila prvi namen vsake vladavine: zakonito varstvo življenja in imetja vseh državljanzov.

Slika, kakor jo o teh odločilnih dneh podaja Kocbek, je pa povsem drugačna. Kdor bere njegov članek, bo dobil sledeč vtis: Fašisti so Calva

laga, na kateri sloni ta ideologija, resnica? »Mar niso laskeve obljube, a katerimi komunizem vabi v svoje naročje, opij za ljudi, ki naj omami njih duševnost in razbrzda vse nizke nagone v človeku?« S temi vprašanji je dr. Lukman zaključil svoj kratak, toda idejno tehten govor, nakar je v imenu Prosvetne zveze kot njen predsednik proglasil razstavo za otvorjeno.

Že nocoj si je razstavo ogledalo številno občinstvo. Razstava bo odprta do ponedeljka zvečer vsak dan od 9 do 12 in od 3 do 7. Razstava se potem preseli v Tržič, na Jesenice in v druge slovenske delavske kraje.

Ban in prosvetni minister na Bledu

Bled, 17. junija.

Danes ob 4 popoldne sta se pripeljala iz Ljubljane na Bled z avtomobilom ban g. dr. Marko Natlačen in prosvetni minister g. Dobrovoje Stoševič. Odpeljala sta se takoj na golf-igrišče, ki je nekako 10 minut oddaljeno od Bleda, kamor sta prišla tudi blejski župan dr. Benedik in golf-mojster Gelmini. Vsi skupaj so si ogledali golf igrišče, ki bo v najkrajšem času izgotovljeno in pa provizorični paviljon, v katerem bodo letos klubski prostori. Nato so se odpeljali na Bled, od tam pa sta ban g. dr. M. Natlačen in minister g. Stoševič odšla zopet v Ljubljano.

Belgrad, 17. junija. AA. Za veterinarskega pristava v 8. skup na drž. vet. bateriološkem zavodu v Ljubljani je imenovan dr. Simon Zibert, tajnik oddelka za veterinarstvo na kmetijskem ministertvu v ostavki.

Belgrad, 17. junija. m. Za pogodbeno poštarico je dodeljena v Loče pri Poljčanah poštarica Ivana Pučelj.

Sotela izbrali za voditelja. Določen je bil za voditelja upora. Ker pa so fašisti umorili nekega levičarskega oficirja, so antifašisti ubili Sotela. In to je fašistom bil znak za upor ... S takim pisanjem se krivda popolnoma enostransko naprti oni stranki, ki je v tem primeru čisto gotovo bila manj kriva. Sotelo ni bil noben fašist, ampak vodja monarhistov. Kot moža izrednih sposobnosti ga je opozicija določila za svojega parlamentarnega voditelja. Ali je bil on izbran za »voditelja upora«, kakor piše Kocbek, bi bilo treba šele dokazati. Pač pa je gotovo, da je imel Sotelo zelo veliko političnih sovražnikov. V oni usodni noči, ko je Sotela umorila državna policija in ga ubitega vrgla na pokopališče, so morilci iskali tudi Gil Roblesa, ki se je rešil s tem, da je vsako noč menjal bivaljske in nato zbežal čez mejo. Da se tudi drugi politični voditelji niso čutili varne pred nikomur odgovorno poulično drhaljo se vidi iz tega, da je zbežal iz države celo Lerroux, voditelj radikalov. V tistem času je prišlo iz Rusije mnogo čekistov v Španijo, ki so nastopali med delavstvom kot »instruktorji«. Vse je čutilo, da se bližajo odločilni dnevi. Marc de Mondéque piše v že omenjeni razpravi v Etudes, da so po hišah hodili oboroženi miličniki in natanko preiskovali stanovanja in stikali za orožjem.

Iz K. članka pa izvemo, da so fašisti cerkvo napolnili z orožjem in jih spremenili v trdnjave. Človek se prime za glavo in resno dvomi, ali je mogoče, da kak inteligent na bojem svetu kaj takega zapiše ali sploh verjame. Kako bi to bilo mogoče pod terorjem levičarske fronte, ki je imela v rokah ves policijski aparat, da bi katoliški cerkve, ki so vendar vsem dostopni javni lokali, kar na čednem spreminjali v orožarne in jih opremlili v trdnjave! Naj g. Kocbek čisto praktično razmisli, kako smo se n. pr. mogli gibanj pod JNS-diktaturo v Jugoslaviji, dasi ni bila tako huda kot v Španiji samodristvo levičarjev pred izbruhom revolucije. Kje bi bilo mogoče kopiciti v javnih lokalih orožje za upor? Ali ne vidi g. K., da gre za čisto prosto izmišljeno laž komunistov in anarhistov, da opravičijo požig cerkva in umore duhovnikov.

K. piše, da je Calvo Sotelo v parlamentu in v tisku pozival na revolucijo. Tudi to je ena takih, sicer po vsebini zelo daljnosežnih trditve, ki jih v svojem članku stresa kar iz rokava. Vemo, da bi g. K. takih trditve, ki naj dokažejo izključno krivdo »fašistov«, ne postavljaj, ko bi vedel, da je ljudska fronta uvedla takoj, ko se je prigoljufala do oblasti najstrožjo tiskovno cenzuro. Za vse liste je bila uvedena predcenzura. Kako bi se v takih okoliščinah dalo v tisku hujskati na revolucijo, torej na upor proti vladajočemu režimu, ki ima v rokah cenzuro — o tem prepuštimo nadaljnjo razmišljanje g. Kocbeku. Tudi to bo ena podobnih frapantnih trditve Kocbekovega članka, kakor je ona o 100.000 nemških dobrovoljcih na španskem. Do sedaj nismo bili navajeni, da bi se v revijah s tako nedokazanim materialom hotel kdo smešiti.

Kakšen obraz je v tistih usodnih dneh kazala španska ulica, je v več člankih »Slovenec« »Germaniji« opisal nemški inženjer Otto Stadermann, ki je tedaj potoval po Španiji in bil nazadnje v Malagi. V št. 89 (31. marca 1937) pravi: Na vseh oglih so nabiti plakati, ki ljudstvo pozivajo k revoluciji. Največ jih nosi velik naslov: Živela Moskva! Drugi zopet: Naj živi C. N. T. (največja marksistična del. strokovna organizacija). Drugod beremo z velikimi črkami: Naj živi svoboden komunizem. Nikogar ni bilo, ki bi te napise odstranil. Stavka je sledila stavki. Danes so stavkali peki, jutri prevozniki. Po listih se je pričela strahotna revolucionarna gonja. Po knjigarneh ste našli skoraj samo sovjetsko literaturo. Desničarsko časopisje je stiskala cenzura in je vedno bolj izgubljalo na vplivu. Roko v roki s političnim zastrupljanjem je šlo razkristjanjenju ljudstva. Katoliška vera, nekdanj vsem španskemu narodu globoko ukoreninjena, je postala predmet sovraštva. »Vera je strupe«, se je glasila nova parola. Teh stvari g. K. najbrž ni vedel, sicer ne bi tako mirno zapisal: »Upor se je sprožil brez pametnega razloga.«

Zborovalna svoboda za desničarske politične organizacije je bila zatrta pod pretezo, da je v nevarnosti javen red! Kat. mladinske organizacije se niso smele sestajati, češ, da so v istem času komunisti ali anarhisti napovedali sestanek. Iz obratov so marksisti neusmiljeno pometali vse delavstvo, ki ni bilo organizirano v njihovih organizacijah (podobno, kar se sedaj pod ljudsko fronto dogaja v Franciji). Kjer so levičarji imeli v rokah občine, so šolstvo takoj laicizirali in odstranili duhovnike iz šole. Iz bolnišnic so bile prav tako odstranjene usmiljenke, češ, da država ne zmore finančno tolikoga bremena. S sestrami so morali iz bolnišnic tudi duhovniki, ki so previdevali bolnike. Ponekod je bilo prepovedano zvoniti s cerkvenimi zvonovi, ali pa dovoljeno le proti veliki denarni odškodnini. Mnogo teh podrobnosti poroča očividci v izvirnem dopisu iz Madrida v »Kölnische Volkszeitung« od 17. junija 1936, torej tedaj, ko revolucija še ni izbruhnila.

O izbruhu upora pa pišejo v Rimu izhajajoča »Lettres de Rome« (2. leto, št. 11—12) sledeče: Komunisti so pripravljali državni udar za 18. julij. Na večer, dne 17. julija, je vlada sklicala častnike madridske garnizije in jim sporočila, da hočejo komunisti pričeti drugi dan svojo akcijo na cesti. Navzoči generali so izjavili, da so na strani javnega reda proti komunistom, vendar pod dvema pogoje: 1. da se sestavi vlada, ki bo močna dovolj, da prepreči nemire; 2. da v vladi ne bo nikogar, ki bi bil posredno in neposredno udeležen pri umoru Calva Sotela. S tem so prozorno namigivali na nekega člana vlade. Notranji minister Casales Quiroga, ki je vodil te razgovore, je nato konfiriral z Azano, nakar je zahteval demisijsko generalov Franca, Godeda in Mola. Misli pa je, da lahko računa na Queipo de Llana in Cabanellasa. Tej zahtevi pa so se generali uprli; pričela se je državljanska vojna. (Str. 171).

Toda še važnejša okoliščina kot ta, se nam zdi ono, kar piše že omenjeni Mar de Mondéque v Etudes. Pisec je bil tedaj v Barceloni in pravi, da so takoj v dneh po umoru Sotela (umorjen je bil 13. julija), pričele levičarske sindikalistične organizacije med delavstvom razdeljevati orožje. V nekem francoskem podjetju v Barceloni so orožje delili kar na dvorišču tovarne. Instruktorji so delavstvu razlagali, kako je treba ravnati s puško, revolverjem ali streljivo. (Str. 16).

Torej takšna je bila situacija tik pred izbruhom revolucije: Vsak je vedel, da more priti od leveice ali od desnice tista iskra, ki bo zancitla požar. Obe stranki sta se pripravljali na spopad — in ne samo desnica, ki naj bi po K. članku kar na čednem brez pravega vzroka izzvala državljansko vojno. (Dalje.)

JNS se vtihotaplja

v nepolitična vsedržavna društva

Belgrad, 17. junija. m. »Samouprava« prinaša pod naslovom »Nevarna praksa« sledeči uvodnik:

»Priatelji iz draveke banovine nam poročajo, da so gospodje iz JNS izgubili vsako podlago v ljudskih masah in začeli vlačiti v politiko gasilska in sokolska društva ter razne druge nacionalne organizacije. To ni za nas novost, ker mi že od prej vemo, da si JNS išče v raznih društvih zatočišča. Zato je posebno v Sloveniji skušala te organizacije spraviti v politiko, ne zaveda se pa, da bodo izgubile ugled med ljudstvom. Voditelji teh organizacij so poklicani, da preprečijo, da se te organizacije ne bodo več udeleževale politike. V nekaterih krajih pa je JNSarjem vendarle uspelo, da se v te organizacije »vsvercajo« (vtihotapijo). To je prineslo veliko škodo tem društvom, ki bi morale skrbeti za dobrobit države in biti daleč nad vsako politiko. Dolžnost nas vseh je, da ta nacionalna društva varujemo od vsakega političnega izkoriščevanja.

Zato je razumljivo razburjenje med Slovenci, ki vidijo, da JNSarji poskušajo, da bi v ta nacionalna društva vnesli politiko in z njihovo pomočjo izvajali teror. Podobno delo ne more popraviti stanja tako zvane JNS, ker je ona od strani samega naroda tako likvidirana, da se ne more nikdar več povrniti, vsekakor pa lahko zanesle veliko škodo v nacionalna društva, ker jih lahko kompromitira in napravi nepriljubljene.

Kar se je v začetku junija dogajalo v dravski banovini, je močno zaskrbelo vse rodolube in dobronamerne ljudi, ki z nezadovoljnostjo ugotavljajo, da JNS skuša vrniti čase Orjune, Srnao in Hanau, čase, ki so privedli do plemenskih sporov in povzročili nevzdržno stanje. Bil bi že res skrajni čas, da se od dnevne politike osvobodijo vsi oni, ki s politiko nimajo zveze, a to dosežemo samo z delom vseh resnično nacionalnih činiteljev. Na tem morajo delati tudi predsedstva in starešinstva ter voditelji kulturnih društev in organizacij, ker je to v njihovem lastnem interesu. Celokupno članstvo teh organizacij se mora opozoriti, da iz svojih vrst izključijo vsako politiko, pa bodisi s katerekoli strani, ter da se v svojih krojih ne udeležujejo političnih manifestacij. Samo na ta način se lahko prepreči, da ta nacionalna društva in organizacije ne bodo vlečene v nemir in strankarska obračunavanja, kar je organizacijam, ki jim ni potrebno, da se bavijo s politiko, samo v škodo.

Ko objavljam podobna dela viteških društev v našem javnem življenju, moramo obsoditi pokus raznih političnih skupin, ki imajo želje, da se razširijo s to metodo. Posebno odgovornost nosijo gospodje iz JNS, kateri namerno že nekaj let delujejo in poskušajo, da v naše politično življenje vnesejo metode Orjune in drugih terorističnih organizacij, od katerih bi imele nacionalne organizacije samo škodo. Naj že enkrat pustijo mladino na miru, prav tako kakor vse nacionalne organizacije, čeprav mislijo, da jih bodo ravno te

150 let mariborskega gledališča

S koncem letošnje gledališke sezone je preteklo 150 let, odkar je končala prva sezona mariborskega stalnega gledališča.

Ustanovitev mariborskega stalnega gledališča so povzročile tendence avstrijskega absolutizma koncem 18. stoletja, ki so kar najbolj hotele podvreči ostri cenzuri tudi gledališča in iz njega napraviti orodje ponemčevanja nemških avstrijskih narodov. Vse to na ni bilo mogoče vse dotlej, dokler se pod pritiskom državne oblasti nestalne gledališke družine, ki so potovale iz kraja v kraj in so se znale odtegniti vsaki uspešni cenzuri, niso stalno naselile in tako ustvarile tip stalnega gledališča, kakor ga imamo danes. Te tendence državne oblasti so tudi Mariborčane prisilele, da so pričeli misliti na stalno gledališče. Maribor je bil takrat še majhno podeželsko mesto in se za enkrat še ni mogel odločiti za posebno poslopje, kjer bi mogli nastaniti gledališče. Zato so najeli in prezidali dvorano v nekdanji svobodni hiši, ki je bila takrat last cistercijancev, v Vetrinjski ulici, ki nosi danes št. 30, in tamkaj nastanili gledališče.

Prva sezona je bila leta 1786-87, od katere poteka letos 150 let.

V hiši v Vetrinjski ulici je gledališče gostovalo do leta 1806, ko mu je tedanji lastnik usnjarn Harnagl menda iz bojazni pred požarom odpovedal prostor. Nove prostore si je tedaj gledališče našlo v opuščeni cerkvi sv. Duha, ki je stala na prostoru, kjer je danes pošta palača. Tukaj je gledališče ostalo do zgraditve posebnega gledališkega poslopja leta 1852, ki je postalo nujno potrebno, ker so spričo naraščanja blagostanja mariborskih meščanov pod vplivom nove južne železnice pričele rasti tudi kulturne potrebe Mariborčanov, katerim gledališče v takratnih prostorih ni moglo ustreči. Leta 1847 se je pod predsedstvom glavarja Marqueta in župana Gomilška sestel občinski svet, ki je skupaj z drugimi ustanovami in društvi razpravljal o novem gl. posloppju. Sporazumeli so se za prostor v takratni Vrtni ulici, kjer so od sodarja Franca Pichlerja kupili hišo in vrt. Odbor je kmalu prišel zbirati sredstva ter je do leta 1851 zbral 17.000 goldinarjev, stroški gradnje pa so bili preračunani na 50.000. Ker odbor nikjer ni mogel dobiti primernih podpor, je segel po hipotečnih posojilih, s katerimi je bilo poslopje ob koncu leta 1851 dograjeno. Novo gledališče so odprli 20. januarja 1852 z operno predstavo »Marta«, ki jo je igrala graška gledališka družba. Poslopje je bilo skromno ter je lepše pročelje dobilo šele leta 1863, ko so

mu prizidali kazinsko poslopje. Takšno je še danes. Lastnik gledališkega poslopja je bilo gledališko in kazinsko društvo, ki je dajalo gledališče v letni zakup ravnatelju, ki si je ustvaril svojo gledališko družbo, s katero je prirejal med sezono predstave. Mestna občina z gledališčem ni imela nikakih stikov. Šele pozneje, ko so zadrživali narodnostni boji in ko se je zavedla pomembne vloge gledališča, mu je pričela dajati letne podpore. Po prevratu se je kazinsko in gledališko društvo razšlo ter je vse njeno premoženje po pravilih prešlo v last mestne občine, ki nosi sedaj velik del stroškov za vzdrževanje mariborskega gledališča.

Po svoji umetniški kvaliteti mariborsko gledališče ni bilo kaj prida. Le redko je gledališče imelo ravnatelja, ki je znal iz njega ustvariti dom umetnosti, po večini pa so vse sezone potekale v znamenju plehkih burk in operet, kar je spričo takratnega mariborskega plitvega meščanstva kaj razumljivo. Gledališče je bilo zabavišče mariborskih meščanov, ki po kulturni hrani niso hrepeneli, zakupnik ravnatelj pa je gledališče vodil le po trgovskih vidikih, kulturnega poslanstva gledališča pa se največkrat ni zavedel. Redka izjema med ravnatelji je bil Dietz, ki je vodil gledališče v letih 1873 do 1876, kateremu je uspelo gledališče dvigniti na primeren umetniški nivo. Tudi med igralci mariborskega gledališča se je včasih pojavila kakšna zvezda. Leta 1863 je z ravnateljem Radlerjem prispel v Maribor pozneje slovit ljudski dramatik L. Anzenberger, ki je takrat nastopal kot skromen igralec pod imenom Gruber. Tukaj so predvajali tudi njegova dramatska prvenca »Preizkušane« in »Morilecva zapuščina«, ki pa sta radi ravnateljeve nepriljubljenosti doživela finančni neuspeh, kritika pa ju je z zadovoljstvom sprejela. V sezoni 1875-76 je svojo igralsko kariero pričel Josef Kainz, ki pa je naslednje leta mariborsko gledališče zapustil in šel po vseh svetovnih odrih ter končal na dvornem gledališču na Dunaju kot najboljši igralec XIX. stoletja.

Po prevratu je mariborsko gledališče prevzelo za Maribor in vso severno slovenske ozemlje veliko kulturno in narodno poslanstvo, ki ga je včasih bolj, včasih manj izvrševalo. Naj bi bil sedanjemu slovenskemu gledališču, ki je dalo naši dramski umetnosti že veliko ustvarjalcev, živ opomin nekdanje nemške gledališče, ki ni moglo postati resnična kulturna ustanova, ker so ga vodili le po pridobitnih vidikih in ker ni imelo žive zveze z domačo književnostjo in kulturo.

Modernizacija in povečanje splošne drž. bolnišnice v Ljubljani

V letošnji pomladi je bilo več komisijskih razprav, ki so določile pri paviljonih sedanje splošne bolnišnice v Ljubljani najnujnejše gradbene programe za povečanje in modernizacijo bolniških prostorov. Take komisije so se vršile za povečavo in modernizacijo internega, otolskega, očesnega, infektivnega oddelka in oddelka za pljučne bolezni. Na podlagi ugotovitev teh komisij je tehnični oddelke banke uprave izdelal načrte za razširitev obstoječih paviljonov in zgradbo potrebnih prizidkov. Izkazalo se je, da je razširitev in povečanje bolnišnice tudi na sedanjem mestu dobro izveljavljeno, saj so uprava bolnišnice kakor tudi vsi šefi prizadetih oddelkov z napravljenim načrtom za razširitev popolnoma zadovoljni. Radi tega je ban g. dr. Marko Natlačen te dni potrdil te splošne načrte ter odredil naj tehnični oddelke izdelata načrte za posamezne preureditve in povečave ter načrte za moderno pralnico, centralno kuhinjo ter administrativno poslopje.

Kljub temu, da je v teku akcija za zgraditev moderne sodobne in nove bolnišnice v Ljubljani, moramo načrt za delno razširjenje posameznih oddelkov obstoječe bolnišnice pozdraviti. Ni dvoma, da bomo morali čakati še nekaj let, preden bo prišlo do graditve nove bolnišnice, posebno še radi tega, ker bi taka osrednja in sodobno zgrajena bolnišnica zahtevala velika sredstva, ki jih bo le težko dobiti v razmeroma kratkem času. Če bi sedaj čakali samo na zgraditev nove bolnišnice in bi

pri sedanji splošni bolnišnici ostalo vse pri starem, potem bi bila bolnišnica še vsa nadaljnja leta tako silno obremenjena, da bi morala kakor že sedaj večkrat, odslavljal štivilne bolnike, ki bi se zatekali vanjo. Preureditev posameznih oddelkov, dozidava prizidkov in povečanje prostorov posameznih oddelkov pa tudi v sedanjem času ne bo zahtevalo nezmogljivih izdatkov. Še važnejše pa je dejstvo, da bo te preureditve mogoče napraviti v razmeroma kratkem času in tako po načelu: kdor hitro da, dvakrat da, odpomoči stiski bolnikov. Bolnišnica bo na ta način razbremenjena vsaj, kar se tiče pomanjkanja prostorov, in bo mogla v polni meri odgovarjati željam in pričakovanjem bolnikov. Čeprav ta rešitev gotovo ni dokončna in predstavlja le zasilni izhod, je nujno potrebna, ker pač nihče ne bo upal nositi odgovornosti za zahtevo, naj sedanja bolnišnica ostane takšna, kakršna je vsedotlej, dokler ne bo Ljubljana dobila nove bolnišnice. Zdravje ljudstva zahteva to začasno rešitev, ki jo bo mogoče izpeljati z nekaj letih. Prizidek kirurškega paviljona je v glavnem že dograjen; ko bo dodelana notranjost in napravljena oprema, bo najbolj obremenjeni oddelki bolnišnice zopet mogli posloovati tako, kakor ta zahteva zdravstvena služba. Za njim pridejo v kratkem na vrsto drugi oddelki in tako se bo vprašanje prenatrpane splošne bolnišnice vsaj začasno rešilo tako, kakor to želijo zdravniki in pričakujejo bolniki. (2)

Stara Ljubljana v akvarelih

Mesto Ljubljana spreminja svoje lice. Izginjajo častiljive starinske hiše, izginjajo ozke ulice in še težko bo ohraniti Stari in Mestni trg, ta dva spomenika nekdanjega arhitektonskega okusa Ljubljancev v prejšnjih stoletjih. Slikovite so stare ljubljanske hiše, slikovite starinske palače, toda mladi rod ima druge želje po komodnosti, po higijeni in po sončnih oknih ter prostornih stanovanjih. Stare hiše se morajo umikati novim sodobnim hišam, v ilam in palačam.

Spomenik take stare preteklosti je bila nekdanja Lasknikova hiša na Marijinem trgu. Preprosta hiša, toda prostorna s precej temnimi hodniki in malimi sobicami ter prostori bi morala zaslužila, da obstane kot spomenik naše domaće preproste arhitekture. Toda že kakšna tri desetletja so to hišo kazili ogromni napisi in reklame. Hiša je pač etala v središču mesta ter je postala važna točka za mnoga podjetja, ki potrebujejo tudi reklame. Če ne bi bilo tvrde Mayer, ki potrebuje v kratkem času svojo trgovsko palačo v sredini mesta, bi ta hiša po svoji solidnosti kljubovala zobu časa morada še precej let. Stari zidarji in graditelji so bili namreč zelo solidni. Sedaj pa vidimo, kako sredi Ljubljane izginja ta stara hiša in da dobiva središče mesta vse drugo lice. Ista usoda kakor Lasknikovi hiši, grozi seveda še mnogim drugim starinskim delom Ljubljane. V kratkem bodo izginile

hiše ob Selenburgovi in Tyrševi cesti, tudi Figovec je že zapisan usodi, ki jo narekuje regulacijski načrt. Vsepovsod v Ljubljani izginja staro in raste novo.

Naši fotografi so sem in tja še posneli kakšno starinsko sliko Ljubljane, toda le redkokateri umetnik se je spomnil, da bi ves žanr tudi umetniško dojel. Vzrok je v tem, ker se slovenski umetniki posvečajo bolj pokrajinarstvu in portretom, malo manj pa arhitektonskim motivom. Za pejsaže in potrebe so uporabne različne tehnike, tako olje, pasteli, grafika itd. Umetnik, ki hoče zadeti točno značaj mesta, pa mora uporabljati akvarel, to je vodne barve.

Umetnik, ki skuša še v zadnjem času rešiti kos slikovite stare Ljubljane, je akad. slikar gosp. Bruno Vavpotič, sin g. Ivana Vavpotiča, znanega portretista in pejsazista. G. Bruno Vavpotič se je rodil leta 1904 v Ljubljani. Sola se je v Pragi, Dunaju, v Parizu, v Monakovem in drugod, pri samih priznanih mojstrih Bil je slikar-ecenator v praškem gledališču na Vinohradih, bil je več let scenični slikar v Ljubljani ter ima za seboj mnogo študijskih potovanj. Ko se je posvolil iz službe v Narodnem gledališču, je pričel življenje samostojnega neodvisnega umetnika. Njegova zasluga je, da bo stari del Ljubljane ohranjen v vsej barvni svežosti, ka-

Oče našega Dolinarja proti lažem

Janez Dolinar, oče tragično umrlega Rudolfa Dolinarja, iz Lučin nad Škofjo Loko, izjavlja:

Laž je, da bi bil jaz kedaj, alj komurkoli rekel, ko mi je bila sporočena smrt mojega sina, čes: »Vi ste ga tam ubili in ga kar v Ljubljani pokopljite. Jaz ne maram imeti z njim nič opravka.« Če izvem raznašalec teh vesti, bom brezpogojno postopal proti njemu sodnijsko. Vem pa dobro, da te vesti širijo ljudje, ki bi hoteli odvrtiti od sebe krivdo smrti mojega sina.

V Lučinah, dne 17. junija 1937.

Dolinar Ivan.

Tabor slovenskih fantov in mož v Celju

Prijave. Pripravljalni odbor nujno prosi, vse župnijske pripravljalske odbore in odbore fantovskih odsekov, da takoj pošljejo prijave. Prijavitelj je treba vse udeležence na taboru, tudi take, ki ne reflektirajo na hrano in stanovanje. Vsaj približno število udeležencev rabi pripravljali odbor radi organizacije, baklade in spreveda. Točne prijave udeležencev pa rabi pripravljali odbor dalje še tudi radi tega, da bo mogel iz njih ugotoviti, koliko se bo tiste dni vozilo udeležencev z vlaki in s katerimi vlaki, ker mora sporočiti železniškemu ravnateljstvu za vsako postajo, koliko udeležencev bo stopilo tam in na katere vlake. Zato ponovno prosimo, da prijave takoj pošljete. — Če še kak župnijski pripravljali odbor ali kak fantovski odsek ni dobil tiskovin za prijavo, naj to nemudoma javi, da mu pošljemo.

Legitimacije in znaki. Danes in jutri bomo vsem odborom ki so poslali prijave udeležencev za tabor, poslali taborne legitimacije in znake. Taborne legitimacije in znake bomo pošiljali samo onim pripravljalnim odborom in odsekom, ki jih bodo naročili. Ne odlašajte zato z naročili. Čas hiti. Do tabora ni niti več 14 dni.

Lepaki še na razpolago. Župnijske pripravljalske odbore prosimo, da nam sporočijo, če mogoče rabijo še kaj lepakov.

Naslov pripravljalnega odbora je: Celje, Cankarjeva cesta 4.

Strela ubila dve ženski

Maribor, 17. junija.

V Mariboru in okolici že nekaj dni divjajo nevihte, ki so danes nekoliko ponehale. Povzročile so pa ogromno škodo. Nevihte so na južnem delu Pohorja zahtevale dve žrtvi. V Komanju na Pohorju so posestnica Veronika Kovše in njeni dve dekli Barbara Tepej in Antonija Mirnik delale na polju. Pred hudim dežjem so se zatekle pod samotno veliko smreko. Nesrečna usoda pa je hotela, da je v trenutku, ko so se spravile pod smreko, udarila

Drobne klice

podobne glivicam povzročajo — kot so dognala biološka raziskavanja — srbež, prhljaj in izpadanje las. Ta ugotovitev je našla takoj praktično uporabo pri Trilysinu, **KER GRE TRILYSIN VEDNO VZPOREDNO Z VEDO.** Trilysinu se sedaj dodaja posebna sestavina, ki oprošča teme in lase teh nadleg, ki stalno ogrožajo Vaše lase. Trilysin je zato še bolj učinkovito in popolnejše biološko sredstvo, ki krepi, jača in ohranja Vaše lase zdrave, odpravlja prhljaj in preprečuje izpadanje las.

Dijaki!

Zbirališče za današnji izlet v Grobljah ob četrti na 2 pred glavnim kolodvorom.

Nevihite s točo

Sv. Rupert nad Laškim, 16. junija.

Zdi se, da se bo Medard ravnal po 40 mučenikih: Na Medardovo smo imeli dopoldne prijetno solčno vreme, popoldan pa je prihrula nad Celje in okolico silna nevihta s strelo in točo; v soboto, dne 12. junija, dopoldne se je vsula med divjo vihur kot lešniki debela toča po nekaterih krajih Sv. Ruperta ter naredila na drevju, njivah, vinogradih in zlasti na hmelju obšutno škodo. Grozdje se pravkar pripravila na cvet, zato vinogradnik s strahom gleda vsak dan proti nebu, na katerem se vsako popoldne in proti večeru zbirajo temni oblaki; od daleč se vedno sliši tudi grmenje! Bog daj, da bi vsaj sadje, zlasti jabolka, letos obrodila; kajti črešnje so tukaj, razen svetline nad Celjem, skoro popolnoma odpovedale; neprestani dež jih je v cvetu domalega uničil. Breskev in marelice pa letos sploh ne bo, dasiravno so v zgodnji spomladi tako lepo pokazale. Pač pa se sliši letos od vseh strani, da je silno rodovitno leto zlasti za kače, posebno še za strupene kače! Že več otrok je bilo pri nabiranju jagod in borovnic pičenih.

Dr Tuma in londonski pakt

Pokazali smo že, kako je brez vsake osnove trditve pokojnega dr. Tume, ki jo je izrekel v svoji avtobiografiji, da je bila namreč majnska deklaracija naročena od avstrijske vlade. Danes hočemo dokazati, da je popolnoma neutemeljeno tudi pisanje dr. Henrika Tume o londonskem paktu.

Na strani 361 Tumove avtobiografije čitamo: »Večkrat me je obiskal (to je avgusta 1917) na Dunaju dr. Zerjav, takrat tajnik Kluba jugoslovanskih državnih poslancev, ki mu je bil predsednik dr. Anton Korošec. V razgovorih z njim sem ga opozarjal na nevarnost, ki preti slovenskemu Primorju. V vojnem arhivu se mi je posrečilo sestaviti vso vsebino londonskega pakta med Italijo in Antanto iz leta 1915. Zerjav o tem še ni bil poučen in skoraj ni mogel verjeti, da bi bili Rusija in Francija sprejeli ta pakt. Priporočal sem mu, naj to sporoči drugim slovenskim in hrvaškim vodilnim politikom, zlasti Korošcu, čigar dolžnost je, da kaj ukrene. Pozneje mi je nekako malomarno omenil, da Jugoslovanski klub ne pripisuje vsemu temu nobene važnosti. Zanašali so se pač na narodne (jugoslovanske) odbore v antantnih državah. K dr. Laginji sem stopil sam. Tudi njega sem poučil o londonskem paktu in posebno o stališču, ki ga je zavzemal erbski zastopnik na londonskih konferencah aprila 1917 glede Jadrana, Trsta in Dalmacije. Iz kretnje dr. Laginje sem sklepal, da smatra moje pripovedovanje za neutemeljeno poročanje publicistov. Zdelo se mu je vse neverjetno in me je končno odpravil z izjavo, da imajo za vsak primer že vse poskrbljeno. Prepričan sem, da niti dr. Laginja niti dr. Zerjav nista storila niti najmanjšega koraka, niti da bi se prepričala o pravilnosti mojih poročil, še manj pa, da bi bila kaj storila v zastopstvih v Parizu, Londonu in Newyorku.«

Človek kar strmi začudenja, kako more tak mož kakor dr. Tuma servirati čitateljem takšno gorostansko pripovedko, ki jo zopet naslanja na svoje študije dunajskega »Kriegsarchiva«. Vsa ta njegova pripovedka se razblini v nič že samo iz zunanjih okoliščin. Dr. Tuma pravi, da je opozoril dr. Zerjava in dr. Laginjo, oziroma Jugoslovanski klub sploh na londonski pakt meseca avgusta 1917. Toda dr. Tuma takrat z dr. Zerjavom in z dr. Laginjo na Dunaju sploh ni mogel govoriti, ker namreč teh dveh mož v tistem času sploh ni bilo na Dunaju. Dr. Zerjav je prišel na Dunaj v parlamentarni klub Jugoslovancev šele pozneje. Dr. Laginja pa je v tistem času bival kot begunec v Zagrebu. Dunajski parlament pa je bil od 15. do 25. septembra na počitnicah in ni bilo na Dunaju sploh nobenega poslanca Jugoslovanskega kluba. Le dr. Krek je prišel dvakrat za par dni v parlament, ker se je hotel pripraviti na jesensko zase-

kor ga more dati le akvarelna slika, izdelana z roko in dušo umetnika. Pred tedni smo priobčili v naši nedeljski prilogi njegov akvarel ljubljanskega živilskega trga, toda Bruno Vavpotič je izdelal tudi okoliško Senkavca, Sentpetra, novega Dučkovega bloka in sicer vso fronto ne samo modernih del, Ajdovščino, ki bo kaj kmalu spreminjena, nebotičnik s starimi hišami, uršulinske cerkev in drugo. Bruno Vavpotič pa ima v načrtu še druge akvarele z motivi iz usihajoče stare Ljubljane.

Akvareli Bruna Vavpotiča pomenjajo dragocene kulturne dokumente za mesto Ljubljano in zato ni čudno, da jih je mestna občina mnogo odkupila. Naša slika nam kaže fotografijo akvarela Bruna Vavpotiča, s pogledom izpred Prešernovega spomenika na starinsko Lasknikovo hišo, ki je v par dneh že več ne bo.

danje, ki ga žal ni več dočkal in je v oktobru za vselej zatisnil svoje oči. Jasnjo je torej, da nam je dr. Tuma natvezal popolno bajko.

Dr. Tumovo pripovedovanje pa je skrajno navinno tudi iz notranjih vzrokov. Dr. Tuma nam hoče dopovedati, da je bil on prvi in edini Jugoslovane, ki je zvezel za avtentično vsebino londonskega pakta ob 26. aprila 1915, ki v čl. 4 in 5 Italiji za njeno soudeležbo v vojni na strani Antante kot kompenzacije priznava južni Tirol do Brennerja, Gorisko, Trst, Istro in vso Dalmacijo. V resnici pa je ta pogodba bila jugoslovanskim voditeljem v Avstriji znana že davno pred letom 1917, ko jo je Tuma, kakor on pripoveduje, našel zabeleženo v dunajskem vojnem arhivu. Saj vendar že avstrijski vodilni vladni krogi niso bili tako neumni, da ne bi bili te pogodbe, ki so jo po svojih diplomatih iz nevturalnih držav pa po svojih špijonih točno izvedli gotovo že pred letom 1917, sporočili jugoslovanskim in slovenskim zastopnikom sploh. Avstrijski jugoslovanski politiki pa so to pogodbo čisto gotovo izvedali tudi od onih jugoslovanskih voditeljev, ki so bili iz Avstrije zbežali v inozemstvo in osnovali svoje narodne odbore po antantnih državah. Vsak otrok že ve, da so naši emigranti imeli nepretrgano tajno zvezo z avstrijskimi Slovani, oziroma njihovi voditelji. To bi pa bilo zares čudno, če ne bi bili zastopniki jugoslovanstva v inozemstvu seznanili svojih avstrijskih sorojakov s tako važnim dokumentom, kakor je bil londonski pakt!

Pa kljub temu, predpostavimo, da dr. Laginja do avgusta 1917 ni ničesar vedel o tem paktu in da je zanj izvedel šele iz ust dr. Tume, ki ga je našel v vojnem arhivu. Kako grdo bi se bil blamiral dr. Laginja oziroma Jugoslovanski klub na Dunaju sploh, če bi bil po nasvetu dr. Tume res poslal koga v inozemstvo, da bi pri vladah antante nastopil zoper londonski pakt ter vzpodbudil jugoslovanske narodne odbore v Parizu, Londonu in Newyorku, da preprečijo nevarnost, da bi vsa jugoslovanska obal prišla pod suvereniteto Italije. Vso vojno in povojno literaturo, pravi dr. Tuma, da je preštudiral, pa vendar ni vedel, da je bila londonska pogodba vsem našim voditeljem v inozemstvu dobro znana in da so že od leta 1915, ko je bila sklenjena, zastavljali vse svoje sile, da bi se na izvršila. Dr. Tuma ni bral Supulovih spominov, kako je osebo razlagal Sazonovu v Petrogradu nesprejemljivost te pogodbe za Jugoslovane. Jugoslovanski odbor je že 6. maja 1915 izročil francoskemu ministru za zunanje zadeve Delcasseju obširno spomenico o tej stvari. Odbor je to spomenico izročil tudi ruskemu poslaniku v Parizu Izvoljskemu in podobno spomenico 15. maja istega leta tudi britanski vladi. Dr. Tuma bi se bil mogel tudi pri dr. Vošnjaku prepričati, kako hitro in odločno so jugoslovanski narodni odbori reagirali na to nesrečno pogodbo. Jugoslovanski odbor je tudi osvetlil egoistične motive takratne rimske vlade, zaradi katerih se je pridružila zaveznikom in prelomila pogodbo z Avstrijo in Nemčijo. Jugoslovanski odbor je v svoji spomenici točno opisal položaj jugoslovanske prebivalstva v avstrijski monarhiji, opisal zgodovino njegovih teženj za zedinjenje in svobodo in opozoril na zahtevo naravnega prava in pravice narodov do samoodločitve, s čimer je londonski pakt v tako kričečem nasprotju. Zdaj pa pride po dveh letih dr. Tuma in hoče šele na podlagi svoje najdbe v »Kriegsarchivu« opozoriti jugoslovanske odbore v inozemstvu na londonsko pogodbo in njeno nevarnost za jugoslovanstvo!

Končno pa — razgovor dr. Tume z Zerjavom in Laginjo se, kakor smo zgoraj dokazali, sploh ni vršil. In dr. Tumovo avtobiografijo priporočata potem »Slovenija« še za učno knjigo!

O dr. Tumovi knjigi bomo še govorili.

Davek na poslovni promet

Lani ga je Slovenija plačala 23.9%

Ze parkrat smo objavili podatke o donosu neposrednih davkov v vsej državi kakor tudi po banovinah pa tudi o donosu posameznih vrst. Sedaj so nam na razpolago podatki o dohodkih od davka na poslovni promet. Iz teh je posneti naslednja tabela donosa po finančnih ravnateljstvih v milij. dinarjev:

	1936	1935	več v letu 1936 kot 1935
Belgrad	40.1	28.4	11.7
moravska ban.	18.8	13.9	4.9
varska	11.9	10.4	1.5
zetska	3.8	2.7	1.1
donavska	74.4	61.5	12.9
drinska	17.3	15.7	1.6
vrbska	4.4	3.1	1.3
primorska	6.6	5.1	1.5
savska	99.5	84.3	15.2
dravska	87.0	75.4	11.6
vsa država	363.8	280.5	83.3

Iz tega pregleda vidimo predvsem, da se je donos davka na poslovni promet, v kolikor je bil knjižen pri finančnih ravnateljstvih, zelo narasel. Slično velja tudi za davek na poslovni promet, ki se plačuje pri uvozu. Tu je znašal donos leta 1935 191.8 milij. din, leta 1936 pa se je povečal na 236.0 milij. din. Povečanje znaša tu 23%, dočim znaša pri ostalem davku na poslovni promet celo 29.7%, kar pomeni, da je bilo zajetje davka pri uvozu veliko lažje kot drugje, kjer je lahko davčna praksa v zvezi s povišanjem nekaterih stopenj lahko dala boljše uspehe.

V Sloveniji se je donos davka na poslovni promet brez davka pobranega na carinarnicah pri uvozu povečal za 11.6 milij. din. To pomeni povečanje za nekaj nad 15%, kar zaostaja za povprečnim povečanjem v državi. Seveda moramo vedeti, da je bila praksa pri izterjevanju davka na poslovni promet pri nas že od nekdaj na višku, dočim se je v ostalih pokrajinskih državah dalo še marsikaj iztisniti. Na drugi strani pa je treba vpoštevati tudi dejstvo, da se je poslovni promet, na katerem temelji davek, v ostalih, predvsem žitnih pokrajinah države povečal v veliko večji meri kot pri nas, kjer je slaba letina obenem s sankcijami povzročila, da ne moremo sodelovati v taki meri pri izboljšanju konjunktura kot druge pokrajine države. Ker se bo gotovo našel kdo, ki bo v teh številkah videl favoriziranje Slovenije, moramo posebej podčrtati drugo važno dejstvo, ki se nam kaže v teh številkah: kakšen je delež Slovenije pri plačilu tega davka. Tu dosega odstotek Slovenije znatno več kot je povprečje za vse neposredne davke. Če je znašalo to povprečje leta 1935 14 in lani 13.1%, potem znaša delež Slovenije pri davku na poslovni promet (brez davka pri uvozu) leta 1935 26.9%.

V naslednjem smo po doslej objavljenih podatkih zbrali odstotne deleže pri nekaterih neposrednih davkih kakor tudi pri skupn. donosu neposred-

nih davkov in pri številu prebivalstva. Ta tabela nam kaže, da je naš odstotni delež pri davkih znatno višji kot bi bilo to računati z ozirom na število prebivalstva. Nočemo tu razmotrivati, kateri vzroki so bili za to merodajni, ker bi se dalo o tem pisati debele razprave in se zato omejamo samo na številke:

	1931	1935
delež na številu prebivalstva	8.21	7.25
neposredni davki skupno od tega	14.0	13.1
splošni neposredni davki	10.36	9.01
dividendi davek	10.0	11.05
usl. davek: drž. usl.	16.24	14.4
usl. davek: zas. usl.	15.9	17.5
rentni davek	15.6	16.9
davek na posl. pr. (brez d. pri uv.)	26.9	23.9

Podatke za število prebivalstva smo vzeli za leto 1931 po tedanjem ljudskem štetju, dočim smo podatke za 1935 vzeli iz Statističnega letopisa za 1934-1935. Davek na poslovni promet datira sicer že iz leta 1922, toda ni vse do let krize igral posebno važne vloge v državnih dohodkih. Z reformo leta 1931 pa je postal davek naravnost steber državnih financ, kar so še bolj utrdile kasnejše izpremembe v stopnjah in v načinu pobiranja. V zvezi s tem je zanimiva naslednja tabela, ki nam kaže gibanje donosa davka na poslovni promet v zadnjih 10 letih po računskih zaključkih (v milij. din.):

	1925-1926	1931-1932	1935-1936
1925-1926	220.1	314.15	
1926-1927	189.14	345.1	
1927-1928	191.6	347.0	
1928-1929	208.9	500.5	
1929-1930	147.6	579.75	
1930-1931	143.04		

Davek na poslovni promet je postal med državnimi neposrednimi davki najvažnejši. Dočim je v prejšnjih letih zemljarina dala največ, je to nadomestil davek na poslovni promet. V naslednjem objavljamo donos neposrednih davkov po računskih zaključkih za nekatera leta od krize dalje (v milij. dinarjev):

	1930-31	1933-34	1935-36
zemljarina	661.95	498.4	398.3
zgradarina	171.56	296.8	271.0
pridobnina	296.6	257.84	287.74
rentnina	55.7	62.6	53.34
držbeni davek	301.85	122.9	154.8
izr. prestop	—	—	43.2
uslužb. davek	274.65	244.9	252.9
samski davek	—	1.9	2.04
obresti	33.86	37.94	17.9
posl. promet	143.04	476.0	579.75
vojnika	4.5	6.2	5.0
zaostali davki	150.4	98.6	130.4
skupno	2094.1	2104.1	2196.44
proračun	2011.0	1808.0	2280.0

Nova kmetska posojila

Belgrajski listi vedo poročati o tem, da bo začela Privilegirana agrarna banka ponovno dajati kmetska posojila in sicer menična na 1 leto in po 6% obresti. Listi k temu pripominjajo, da lani banki ni dala nobenih novih meničnih posojil, ampak da je banka samo podaljševala rok zapadlosti obstoječih menic.

PAB in izročitev kmetskih dolgov. Belgrajski listi poročajo, da bo začela Privilegirana agrarna banka revidirati poslovanje s kmetskimi menicami vseh denarnih zavodov, ki so izročili svoje portfelje kmetskih dolgov banki. S to revizijo, ki jo bodo izvrševali uradniki PAB, naj se ugotovi verodostojnost prijav denarnih zavodov.

Elektrarna Fala v l. 1936

Kakor smo že poročali, se je lani oddaja toka falske elektrarne zmanjšala od 157.34 na 137.97 milijonov kilovatnih ur. To zmanjšanje je pripisovali, da je elektrarna zaračunala Tvornci za dušik v Rušah za 22.6 milij. kilovatnih ur manj toka kot leta 1935, na drugi strani pa se je splošni konzum povečal za 3.23 milij. kilovatnih ur. Priključna vrednost za splošni konzum se je lani povečala od 48.978 na 50.450 kilovatov, zmanjšala pa se je priključna vrednost električnih peti Tvornci za dušik v Rušah od 18.000 na 10.000 kilovatov.

Zaradi manjše produkcije so se zmanjšali dohodki od prodanega toka od 30.1 na 27.67 milij. din. Na drugi strani pa je uspelo družbi zmanjšati splošne stroške od 5.85 na 5.46 in obresti — devalvacija franka je koristila družbi že lani v dveh četrtletjih — od 12.2 na 10.7 milij. Zaradi tega je poslo-

vanje izkazalo samo malenkostno izgubo 42.168 din za 1936 v primeri z dobičkom 12.704 din za 1935. Odpisi 3.0 (3.0). Račun naprav je bilanciran s 144.8 (110.75) milij. din ali 30.56 (30.32) milij. švicarskih frankov. Blagovne zaloge družbe so majhne, dolžniki znašajo komaj 3.8 (4.1) milij. din. Družba ima naložb v bankah 5.3 (4.9) milij. din.

Povprečno obrestovanje izposojene glavnice znaša 3.4 (1935 3.5)%. Iz poslovnega poročila nadalje posnemamo, da je drž. svet v bistvenih točkah ugodil davčnim pritožbam družbe. Davki so znašali 1936 4.4 (1935 3.7) milij. din.

Tekstilne tvornice Mautner

Iz posl. poročila za 1936 posnemamo, da sta sn tako proizvodnja kot promet lani povečali. Zaradi tega se je bruto donos povečal od 23.4 na 24.3 milij. dinarjev. Povišali so se stroški za amortizacijo od 3.5 na 4.5 milij. Din, za davke od 4.9 na 5.7, splošni stroški od 5.26 na 5.44, dočim so se zmanjšale obresti od 4.86 na 4.5 milij. Din. Čisti dobiček brez prenosa je narasel od 2.2 na 3.6 milij., s prenosom iz prejšnjega leta od 2.54 na 4.06 milij. Din. — Med aktivni so bilancirane investicije s 29.36 (32.9) dolžniki s 15 (13.6), vredn. papirji s 6.7 (0.2) in zaloge s 26.16 (26.3) milij. Din. Med pasivi znašajo pri glavnici 20 milij. rezerve 10.25, upniki 44.9 (42.7) milij. Din. — Dividenda, ki je znašala za 1935 9 odstotkov, se zviša za 1936 na 15 odstotkov.

Promet novosadske borze je znašal lani 1.910 450 met. stotov (1935 1.821.500 met. stotov). Prizadu je bilo prodanih lani 146.400 met. stotov.

Kulturni obzornik

Dobrovoljci kladivarji Jugoslavije 1912 - 1918

Sreske organizacije saveza ratnih dobrovoljca kraljevine Jugoslavije v Ljubljani in Mariboru so izdale v samozaložbi obširno, preko 800 strani obsegajočo knjigo velikega formata z naslovom: Dobrovoljci — kladivarji Jugoslavije 1912-1918. — Prispevke so zbrali in uredili g. dr. Ernest Turk, Jeras Josip in Rajko Paulin. — Cena je za prednaročnike 110 din (in dostavni, oziroma odpretni stroški), v knjigarnah pa velja 145 din. Pojasnila glede knjige daje okrajna organizacija vojnih dobrovoljcev v Ljubljani — Frančiškanska ulica 10.

Knjiga dobrovoljcev je eden važnih in lepih spomenikov tisti dobi in ljudem, ko so se postavljali temeljne osnove svobodi Slovanov na jugu. Skoraj vsi evropski narodi premorejo obsežne spomine, ki so jih napisali diplomati in politiki ter z njimi pojasnili svoj in drugih delež pri oblikovanju povojne Evrope. — Pričujoča knjiga pa je čisto svojevrsna in daje zaokrožen, celoten pogled na dejanja in prizadevanja Slovencev, ki so se borili z orožjem proti centralnim silam. Tako dopolnjuje in izpopolnjuje zapiske posameznikov, ki so v knjigah izšli pri nas in odkrivali del važne naše zgodovine. Spomini dobrovoljcev v nasprotju s političnimi memoarji ne rabejo diplomatskih pogajanj, taktičnih potez in besednih prirekanj, temveč izpričujejo in dokazujejo tisto največje delo, ki ga človek premore za neko stvar, ko se za njo ves žrtvuje, prav za ceno lastnega življenja. Ti zapiski so dokument velikega idealizma in trdne vere, s katero se je borila mladina med vojno za veliko idejo svobode in vrednote narodne misli, oprte na zavest slovanstva. Se vse premalo je med nami poznano

to delo, ki je razgibalo in navdušilo Slovence na različnih kontinentih in krajih, kamor jih je podanila usoda. Pokret dobrovoljcev se začel prav za prav že s prvimi trenji na Balkanu, čeprav je svojo najvidnejšo in najodločilnejšo vlogo odigral pri poslednjih naporih, ki so odločali o končnih porazih in zmagah. Predvsem pa nam knjiga dobrovoljcev dokazuje, v koliki meri so tudi Slovenci sodelovali in se borili na bojiščih za svobodo svoje ožje in širše domovine, v koliki meri so se za njo žrtvovali in koliko so za njo tvegali.

Knjiga dobrovoljcev je posvečena Aleksandru Prvem Zedinitelju, viteškemu kralju in bojnemu drugu — Padlim tovarišem in vojnim žrtvam — Novemu pokolenju. V uvodnem članku je sestavil profesor dr. Ernest Turk »Zgodovinski oris pokreta jugoslovanskih vojnih dobrovoljcev v svetovni vojni«. V njem opisuje zgodovinske razmere in dogodke, iz katerih je zrasla dobrovoljska tradicija, navaja vzroke dobrovoljskega pokreta ter opisuje organizacijo dobrovoljskih divizij in njihovih čet do bojev za Koroško. V skleni besedi tako označuje težnje dobrovoljcev danes: »S plodnim sodelovanjem nas vseh hočemo ustvariti vse pogoje za gospodarsko in socialno obnovo našega naroda, da se ta reši tako, kot zahtevajo to društveni in državni interesi, da postane Jugoslavija socialno pravična za vse dele in za vse ustanove našega naroda; kajti žrtve so se borile za nacionalno in socialno osvoboditev in padale za vse enako, brez ozira na družabne plasti in sloje«. Zapiski in dnevniki številnih dobrovoljcev so v knjigi zbrani in razdeljeni v osem poglavij. Prvi del obsega spomine na balkansko vojno, kjer se je že nekaj Slovencev borilo v črno-gorski vojski, kakor poroča Miha Čop. Predvsem pa so se na Balkanu mudili slovenski zdravniki dobrovoljci, ki so delovali pod okriljem Rdečega križa, o čemer poročata dr. Mirko Černič in dr. Maurice Rus.

Glavni del dobrovoljske akcije nosi seveda svetovna vojna. Nemogoče je podrobno navajati vseh člankov, saj je sodelovalo pri pisanju le knjige čez

Borski rudnik bakra je produciral v maju 2.800 ton bakra, istotako kot v aprilu. Skupno je dala produkcija v prvih 5 mesecih letos 15.805 ton, dočim je dala lani v prvih 5 mesecih 17.013 ton. Zmanjšanje produkcije je pripisovati praznovanju radi pravoslavni praznikov.

Nova delniška družba. V zagrebški trgovinski register je bila vpisana delniška družba Mošunje, za industrijo in trgovino z lesom v Zagrebu z glavnico 600.000 dinarjev.

Borza

Dne 17. junija 1937.

Denar

V zasebnem kliringu je ostal angleški funt v Ljubljani neizpremenjen na 238 denar, v Zagrebu in Belgradu na 237.20—238.80.

Avstrijski šiling je v Ljubljani popustil na 8.16—8.26, v Zagrebu na 12.65—12.85, v Belgradu na 8.1274—8.2274.

Grški boni so beležili v Zagrebu 33.65—34.35, v Belgradu 34 blago.

Nemški čeki so v Ljubljani malo narasli na 12.62—12.82, v Zagrebu na 12.65—12.85, za sredo in konec julija 12.58—12.78, za sredo septembra na 12.625—12.825. V Belgradu so beležili 12.5646 do 12.7646.

Devizni promet je znašal v Zagrebu 1.062.436 Din, v Belgradu 1.488.000 Din. Efektini promet je bil v Zagrebu slab, dočim je v Belgradu dosegel 833.000 Din.

Ljubljana. — Tečaj s primom.

Amsterdam 100 h. gold.	2392.67—2407.26
Berlin 100 mark	1742.53—1756.41
Bruselj 100 belg.	734.45—739.51
Curich 100 frankov	996.45—1003.52
London 1 funt	214.51—216.57
Newyork 100 dolarjev	4318.51—4354.82
Pariz 100 frankov	193.59—195.03
Praga 100 kron	151.69—152.79
Trst 100 lir	228.44—231.58

Curib. Belgrad 10, Pariz 1943, London 21.5475, Newyork 436.5, Bruselj 73.70, Milan 23, Amsterdam 240.05, Berlin 174.95, Dunaj 81.80 (81.70), Stockholm 111.075, Oslo 108.25, Kopenhagen 96.175, Praga 15.225, Varšava 82.65, Budimpešta 86.25, Atene 3.95, Carigrad 3.50, Bukarešta 3.25, Helsingfors 9.5225, Buenos-Aires 133.25.

Vrednostni papirji

Ljubljana. 7% inv. pos. 88—89, agrarji 51.50 do 52.50, vojna škoda promptna 406—408, begl. obv. 74—76, sev. agrarji 51—53, 8% Bler. pos. 95—96, 7% Bler. pos. 85—86, 7% pos. Drž. hip. banke 99—100, Trboveljaka 250—260.

Zagreb: Državni papirji: 7% inv. pos. 88 den., agrarji 52.50 den., vojna škoda promptna 407.50 do 408 (408.50), konec julija 405 denar, konec avgusta 406 denar, begl. obv. 76 den., dalm. agr. 74 den., 4% sev. agr. 52 den., 8% Bler. pos. 95.75—96, 7% Bler. pos. 88.75—86.12 (85.75), 7% pos. Drž. hip. banke 99—100 (99), 7% etab. pos. 86.25 den. — Delnice: Nar. banka 7.150 den., Priv. agr. banka 195.50 den., Trboveljaka 250—270, Danica 50 den., Osi. livarna 180—190, Osi. eladk. tov. 180 do 190, Dubrovačka 380 den., Jad. plov. 375—425, Oceania 250 denar.

Belgrad: Državni papirji: 7% inv. pos. 89—90 (89.50) agrarji 52.50—52.75, vojna škoda promptna 408.25—408.50 (408.50, 408.25), begl. obv. 76.50 do 76.75, dalm. agrarji 74.50—75 (74.60), 4% sev. agr. 52 den., 8% Bler. pos. 95.25 denar, 7% Bler. pos. 86.25—86.50 (86.25), 7% pos. Drž. hip. banke 100 denar. — Delnice: Nar. banka 7.150—7.160, Priv. agr. banka 198.50—199 (199, 198.50).

Žitni trg

Novi Sad. Pšenica bč. srem. 162—164, ban. 162—166, elav. 164—166, bč. potiska 168—170. — Koruza bč. srem. 90—92, ban. 88—90. — Moka bč. ban. ogg 252.5—262.5, 232.5—242.5, 212.5—222.5, 182.5—192.5, 152.5—162.5, 110—115, srem elav. ogg 247.5—257.5, 227.5—237.5, 207.5—217.5, 177.5 do 187.5, 147.5—157.5, 110—115. — Otrobi bč., srem., ban. 86—93, bč. ladja 92—93. — Vse ostalo neizpremenjeno. Tendence neizpremenjena. Promet srednji.

Živina

Sejsko poročilo iz Kranja, dne 14. junija. Cene goveje živine so bile sledeče: voli I. vrste 6.50, II. vrste 6, III. vrste 5.50; telice I. vrste 6.50, II. vrste 6, III. vrste 5.50; krave I. vrste 5.50, II. vrste 4.50, III. vrste 3.75; teleta I. vrste 8, II. vrste 7.50; prašiči speharji 9, prašiči prsutarji 8.50 dinarjev za kilogram žive teže. Pujski stari 8 tednov 180—240 din. Od zadnjega sejma so ponovno narasle cene volov I. vrste za 0.25, III. vrste za 0.50 din; prav tako se je dvignila cena telic I. vrste za 0.25, III. vrste pa za 0.50 din pri kg. Cena telet I. vrste je poskočila za 0.50 din; prav tako tudi II.

vrste za 0.50 din pri kg. Padla pa je cena krav II. in III. vrste za 0.50 din pri kilogramu.

Goveje meso I. vrste 10—12, II. vrste 8—12, III. vrste 7—9; svinjina 16, svinjska mast 19, slanina 18, čisti med 24, naprana volna 24 din za kg.

Kmetijski pridelki: pšenica 200, ječmen 195, rž 195, oves 185, koruza 155, fižol 300, krompir 100, lucerna 2000, seno 75, slama 50, pšenična moka 300, koruzna moka 250 din za 1q. Mleko 1.50 din liter.

Ptujski sejem 15. in 16. junija. Dne 15. t. m. so prignali na sejem 38 volov, cena 4—5 din 1 kg žive teže; 399 krav, 1 kg žive teže 2.50—4.50 din; 16 bikov, 1 kg žive teže 4—4.50 din; 45 juncev, 1 kg žive teže 3.40—4 din; 97 talic, 1 kg žive teže 3.50—4.20 din; 6 telet, 1 kg žive teže 4.50—5 din; 73 konj, komad po 850 do 5000 din; 10 žrebet, komad po 1200—2000 din. Prodanih je bilo 22 volov, 143 krav, 10 bikov, 8 juncev, 48 telic, 3 teleta, 14 konj in 3 žrebeta. — Na svinjski sejem dne 16. junija so prignali 1 svinjo in 17 prascev, od katerih je bilo 10 prodanih. Prasci od 6—12 tednov stari so bili po 60 do 90 din komad, prsutarji pa po 6 dinarjev 1 kg žive teže.

Zveza Selške doline z Bohinjsko Bistrico

Tako gospodarske razmere kakor zlasti še vedno bolj razvijajoči se tujski promet so povzročili akcijo za graditev nove ceste, ki naj bi vezala Selško dolino čez Jelovco z Bohinjem. Ze lanske leto je ban g. dr. Marko Natlačen v principu odobrili graditev te ceste, ki naj bi šla iz Sorice v Bohinjsko Bistrico. Lanske leto je bila tudi že določena strokovna komisija, ki je ugotovila gradbeni program in smer nove zvezne ceste. Po ugotovitvah te komisije, naj bi šla nova cesta nekako v tej smeri: Od obstoječe banovinske ceste Podroš-Sorica naj se cepi nova cesta v Spodnji Sorici ter zavije pod naseljem pri »Tolarjih« v stransko dolino, ker pridobi na višini ter končno doseže z nekaj vmesnimi serpentinami naselje pri »Rotkariju«. Od tu dalje gre nova smer ceste z lahkim vzponom deloma po gozdu, deloma pa tudi po odprtem svetu ter pride tako nad Gornje Dane, kjer doseže z dvema zavojeva Gornjo planoto. Od tu se nadaljuje preko »Mišengranta« proti sedlu na severnem pobočju Crnega vrha, kjer doseže najvišjo točko. Po še dokaj ugodnem svetu bi šla cesta na to s primernim padcem in vmesnimi serpentinami na planino, ki jo po dolžini preseče. Nato bi zavila nad Nemskim rovtom ob stni terenski stopnji proti Ravnam, kjer bi se vključila na že obstoječo, a popravila in manjših preložitve potrebno občinsko cesto, ki veže Bohinjsko Bistrico z Ravnam.

Poleg tega splošnega in glavnega načrta je izmerjena nova cesta že v podrobnosti od Sorice do »Rotkarija« v dolžini 2630 m. Za ta odsek so tudi že napravili potrebni podobni načrti in preračuni, ki znašajo okrog 900.000 Din. Visoke gradbene stroške povzročajo obsežna zemeljska dela, ker bo treba na tem razmeroma kratkem odseku napraviti 4 velike serpentine. Nova cesta bo široka 5 m in bo imela v lokih, ki bodo imeli manjši polmer kakor 50 m cestišče razširjeno na 6 m. Pri odcepu iz Spodnje Sorice bo šla nova cesta čez nekatere vrtove in mimo gospodarskih in stanovanjskih poslopj.

Te dni je ban g. dr. Marko Natlačen potrdil podrobne načrte in preračune ter odločil naj se graditev tega odseka izvrši v režiiji. Pred pričetkom gradbenih del pa naj se vrši odškodninska obravnava radi odkupa za gradnjo nove ceste potrebni zemljišč.

Jugoslovanska knjigarna v Ljubljani

priporoča sledeče knjige: Dossler, Schlagworte junger Männer. Zwölf Vorträge. 56 str., nevez 15 din; Dossler, Schlagworte junger Mädchen. Zwölf Vorträge. 51 str., nevez. 15 din; Fiedler, Hausgenossen Gottes. Ansprachen an Jungmänner. 70 str., nevez. 22 din; Drinck, Weltbolschewismus oder Weltkatholizismus. 99 str., nevez. 24 din; Henniges, Die Mutter, die Sonne des christlichen Hauses. Ansprachen für die hsth. Frauenwelt. 95 str., nevez. 20 din; Knor, Frauenpostolat. Ansprachen für die monatlichen Kommunionen der Frauenwelt. 83 str., nevez. 20 din; Rosch, Unsere Liebe Frau im Festkranz des Kirchenjahres. Predigten für Marienfest. 62 str., nevez 20 din; Röck, Heiliges Säen. Kurzpredigten für alle Sonn- und Festtage des Kirchenjahres. 154 str., nevez. 38 din; Röck, Vom Reichtum Christi. Kurzpredigten für alle Sonntage des Kirchenjahres. 138 str., nevez. 36 din; Weiler, Wegweiser zum christlichen Leben. Vorträge an die weibliche Jugend. 136 str., vez. 36 din; Weiler, Welt oder Kloster? Vorträge an die weibliche Jugend über Beruf und Temperament. 96 str., nevez. 24 din.

klobuček z glave in poprosil visoko evropsko gospodo, če bi smel po vojni še malo živeti!... V teh člankih spoznavamo poleg dobrovoljskega dela tudi ruske kraje in ruske ljudi ter precejšnje ruske zgodovine v revolucionarni dobi. Posebno poglavje govori o dobrovoljskih poteh iz Rusije v Solun. Gozdar Ivan Skvarča je popisal svojo pot »Od Odesa do Gospe Svete — do zadnje pedit naše zemlje«.

Naslednje poglavje opisuje položaj dobrovoljcev in razmere za razvoj njihove akcije v Italiji, kjer je imel svoj dobrovoljski bataljon pokojni dr. Ljudevit Pivko. Profesor Franc Grafenauer popisuje v svojem članku »Od Gorice do Soluna« borbe in postojanke, po katerih je padla Gorica, ter odnose, ki so jih imeli laški oficirji do slovenskih. Posebej opisuje položaj ujetnikov v zavezniški zemlji ter položaj v Noceri Umbri. Prav radi posebnih italijanskih načrtov so imeli težak položaj predvsem Slovenci in Hrvati, ki so se javljali k dobrovoljcem.

Veliko vlogo so pri tem dobrovoljskem pokretu igrali tudi iz

„Zlati paž“ – Tuhačevski

Osební spomini na ustreljenega rdečega maršala Tuhačevskega izpred 25 let

Dr. Aleksander pl. Andrejevski je bil pred vojno diplomat carske Rusije v Skandinaviji. Sedaj je emigrant ter pisatelj. Ta mož je popisal predvojno življenje na ruskem dvoru ter je v svojih osebnih spominih popisal tudi marsikaj znamenitih zgodovinskih osebnosti, s katerimi se je tedaj seznanil. Tako popisuje tudi, kako je pred 25 leti večkrat občeval z mladim Tuhačevskim, ki je bil takrat na carskem dvoru. Takole piše:

Ko bi bil pred 25 leti mogel slutiti, da bo paž Tuhačevski, ta vitki in elegantni mladenič in gojenec najboljši fevdalnega vojaškega vzgojevališča carske dobe, nekoč postal še maršal »rdeče armade«. Takrat še ni bilo pojma »rdeča armada« in nihče v carski Rusiji bi si kaj takega tudi misliti ne mogel. Tuhačevski je bil takrat priljubljen gost na vseh družabnih prireditvah najvišje carske aristokracije. Mladeniče tega tipa so imenovali navadno »zlate paže«. Manjkalo jih ni pri nobeni premijeri carskega gledališča, bili so priljubljeni plesalci na velikih plesih in vsake sobote si jih lahko občudoval, kako so se v svojih elegantnih vozovih vozili po Morski cesti, vsi v prekrasnih uniformah, ter so se nekako naduto postavljali pred meščanskim občinstvom.

V hiši mojega strica, generalnega poročnika carske garde, Vladimirja pl. Panžuličeva, so občevali kadeti, paži in mladi častniki, ker je imel hčer, ki je bila dorasla za možitev. Veako sredo je bil v tej gostoljubni starorusski hiši sprejem. Med mnogimi oboževalci lepe domače hčere je bil zlasti viden paž Tuhačevski, ki se ni zanimal le za konje in ples, kakor drugi, marveč je bil znan tudi po svoji vroči ljubezni za glasbo. Kajpada to ni bila ljubezen do glasbe v najvišjem smislu, pač pa se je Tuhačevski zanimal zlasti za nežno baletno glasbo Čajkovskega. Kakor se še dobro spominjam, je bil njegov najljubši komad »Trnjulčica« Čajkovskega. Zlasti pa je mladega paža zanimal solo za gosli iz tega baleta, ker je sam tudi igral gosli. To je bila res da redka strast pri značilnem zastopniku petrograjske »zlate mladine«. Poleg tega se je Tuhačevski odlikoval s svojim znanjem zgodovine, kar je bilo tudi redko, ker so bili gojenci takozvanega zbora pažev navadno slabi učenci z omejenim obzorjem. Takrat je mladi Tuhačevski posebej gorel za Petra Velikega, genialnega reformatorja Rusije, ter je bil epih zelo narodno zaveden.

Ko je izbruhnila vojna, je bil Tuhačevski poročnik carske garde. Spominjam se še družabnega večera v hiši mojega strica nekako dva meseca pred vojno. Za mizo je kvartal med drugimi general, ki je bil takrat malo znan, ki pa je pozneje postal vrhovni poveljnik galske fronte. Bil je to general Brusilov. Za drugo mizo se je smejal poročnik Tuhačevski. V isti sobi sta torej tistega večera sedela dva moža, ki sta pozneje postala svetovno znana. Nihče izmed navzočih bi takrat ne bil mogel kaj takega misliti. Tisti večer je bil pač tak kakor vsi drugi taki večeri. Kartali so, menili so se ob bogato in lepo pogrnjeni mizi ter plesali. Da bi kdo izmed tistih kedaj prišel v svetovno zgodovino, tega pač nihče ni mogel slutiti.

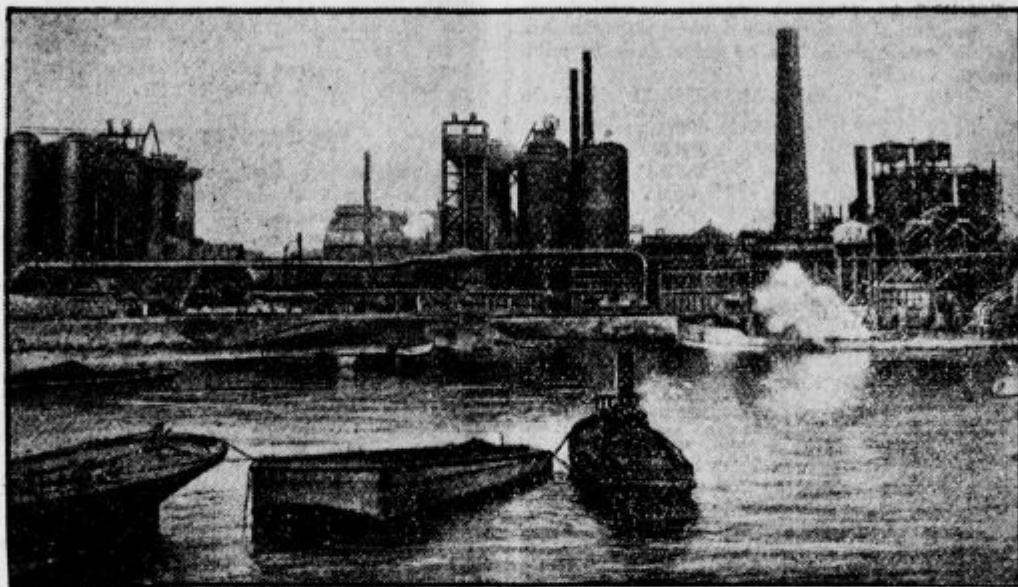
Ko je izbruhnila revolucija in je Tuhačevski pobegnil iz nemškega ujetništva ter se vrnil v Rusijo, takrat že ni bilo več nekdanje družbe, v kateri

je slovel nekdanji paž. Sin generala Panžuličeva, ki je bil tudi vzgojen v zboru pažev ter je bil tovariš Tuhačevskega, je nastopal kot kabaretni pevec. Imel je lep glas ter si je rajši tako služil vsakdanji kruh, kakor da bi bil vstopil v rdečo armado, kjer bi mu bil nekdanji tovariš preskrbel dobro službo.

Minilo je še eno leto, nakar je komaj 25 let stari Tuhačevski bil imenovan od rdečih oblastnikov za vrhovnega poveljnika v vojni zoper Poljsko. V letalu je Tuhačevski poletel na fronto ter je med potjo moral nekje za sile pristati. Ironija usode! Letalo je sedlo na tla na fevdalnih tleh Tuhačevskih blizu mesta Tambov. Starši Tuhačevskega so bili najimenitnejši veleposestniki tega kraja, ki so bili naseljeni že iz časov Ivana Groznega, torej že iz 16. stoletja. Pritekli so zraven kmetje, ki so takoj spoznali sina svojega gospodarja. Po staroruskem običaju so kmetje padli pred svojim gospodarjem na kolena ter mu začeli poljubovati roke. Gotovo je bilo to zelo neprijetno rdečemu generalu, da so ga vpričo rdečih tovarišev tako pozdravljali kot fevdalnega gospodarja. Zato se je brž umaknil in odletel dalje.

V svojih vojaških poveljih je Tuhačevski posnemal skoro dobesedno slog Petra Velikega. Peter Veliki je pred bitko pri Poltavi, ki se je končala s popolnim porazom Švedov, izdal ukaz, ki se je končal z besedami: »Vsaka zamuda je enaka smrti!« Te besede je prevzel Tuhačevski tudi v svoje povelje pred bitko pri Varšavi. Tudi v drugih poveljih kar mrgoli rečenice Petra Velikega.

In kruta šala zgodovine je to, da se je ta mož, kateri se je iz zlatega paža znal spremeniti v rdečega maršala, moral za spremenjenost svoje priprave s smrtjo pokoriti kot beli gardist.

Pogled na industrijski del Bilbaa, kjer so veliki železni plavži in topilnice ob morju.

Muzej uresničenih sanj

Mesto Amiens bo zgradilo muzej na čast Julesu Vernu

Kateri deček ni kedaj z vsem navdušenjem prebiral čudovitih in imenitnih romanov Julesa Verneja. In kdo izmed odraslih se še z veseljem ne spominja tistih časov, ko je požiral te romane, polne najbujnejše fantazije, vendar pa tako stvarne, da si se lahko iz teh romanov naučil vsega: zemljepisja, zgodovine, matematike, fizike, naravoslovja itd. Tisoči mladih fantov so se vseh teh ved bolj naučili iz teh romanov kakor pa iz šolskih knjig. Seže iz teh romanov si je mladi študent prav za prav ustvaril sodbo, da so ti predmeti, ki so v šoli bili včasih neizrečeno dolgočasni, v resnici za življenje potrebni ter da imajo velik praktičen pomen. Kar pet delov sveta si spoznal samo iz romana »Otroci kapitana Grantas«. Zgodovino vseh polarnih ekspedicijski si spoznal tako mimogrede iz »Kapitana Haterasa«. Spoznali smo vse skrivnosti pomorskega sveta, navduševali smo se že takrat nad podmorski mi čolni, čeprav jih takrat v resnici še nikjer ni bilo.

Jules Verne je bil izreden znanstvenik, ki je bil doma v vseh panogah znanosti. Obenem pa je bil z živo domišljijo obdarjen pisatelj. Ti obdve lastnosti pa je znal v svojih delih tako povezati, da nazadnje res ne veš, ali je Jules Verne pisal romane zato, da bi tako lažje objavil ljudem svojo učenost, ali pa narobe. Za njim je prišlo na stotine posnemovalcev, ki so poskušali pisati tako, kakor je pisal on, pa se doslej niti enemu ni to niti približno posrečilo. Niti sence njegove privlačnosti in priljubljenosti si nihče njegovih posnemovalcev ni znal pridobiti.

Kako je bil izdan

»Česke Slovo« poroča zanimiva podrobnosti iz ozadja velike obravnave zoper 8 sovjetskih generalov. Po teh poročilih je bila stvar taka: Moskovska vlada je bila že pred dalj časa opozorjena, da maršal Tuhačevski izdaja ruske vojaške skrivnosti. Tako je sovjetska protišpijonaža v Londonu dognala od dobro poučene strani, da so inozemstvu znane nekatere važne sovjetske vojaške skrivnosti. Začela se je natančna preiskava. Čez nekaj časa nato so prišli na ime Tuhačevski. Zato so v Moskvi takoj sklenili Tuhačevskega kratkoma odstraniti. Temu pa se je uprl maršal Vorosilov, ki je zahteval, da je treba počakati, da se med tem najdejo tudi sokrivci Tuhačevskega. Potem je vse skupaj treba zapreti in kaznovati. Nato so začeli preskavo zoper še 7 drugih visokih generalov. Ko je bila nazadnje zaslišana še neka ženska, je bila njena izjava dovoljna, da je bil podan dokaz za krivdo vseh in da je sledilo, kar je sledilo.

Kako je bil ustreljen

Berlinski »Lokalanzeiger« poroča iz Moskve posameznosti o usmrtilvi Tuhačevskega in njegovih sedmih tovarišev, armadnih poveljnikov. Kakor veli to poročilo, so bili obsojenci ustreljeni po določilih vojnega sodišča. Ustrelili so jih ob solnčnem vzhodu dne 12. junija na strelišču takozvanega vzornega polka ob Srebrnem gozdu blizu vasice Hodinka pri Moskvi. Trupla so vrgli v skupni grob, katerega so potem zasuli in izravnali z zemljo, da ne bo nikjer sledu, kje so pokopani.

Glasovi z oceana

Že je minil tisti čas, ko je popotnik, ki se je ukrcal na ladjo, izgubil vse stike s suho zemljo ter je bil za nekaj časa rešen vseh denarnih skrbi in težav, kakršne so ga morile poprej. Sedaj pa je čisto drugače. Kako silno se je razvil brzojavni in telefonski promet med suho zemljo in čez-oceanskimi parniki in kako hitro je to šlo, naj dokazujejo številke z moderne francoske ladje »Normandie«.

Ta ladja je sedaj najhitrejša in največja ladja sveta. Leta 1936 je trikrat vozila čez Atlantski ocean. Tiste trikrat je bilo na njej oddanih in sprejetih 3568 brezžičnih brzojav s 300.000 besedami. V istem času naslednjega leta pa je bilo že 4175 brezžičnih brzojav. Telefonskih pogovorov med ladjo in suho zemljo je bilo leta 1936 194, naslednje leto pa že 405. In sedaj so telefonski pogovori tem pogostejši, čim večkrat je ladja na globokem morju. Tak telefonski pogovor ima seveda svoj cenik. Za prvo cono stane za tri minute telefonskega pogovora 135 frankov, za vsako nadaljnjo minuto pa 45 frankov. V prvi coni je obseženo Severno morje, Rokavski preliv in del Atlantskega oceana, ki na zahodu sega do 35 stop. zahodne dolžine, na jugu pa do 35 stopinj severna širine. Druga cona pa se razteza od ondod, to je nekako od otokov Azorov, pa do tja, ko je videti že New York. In cena za drugo cono znaša ravno še enkrat več kakor za prvo cono. Stroški pa so vse eno mnogo manjši kakor pa za pogovor s samim New Yorkom.

Od povsod

Kurdi in Arabci so se uprli na turško-sirijski meji med Mardinom in Urfo. Iz Konije je bilo poslano tja vojaštvo. Uporniki so sestrelili dve vojaški letali.

Bodite usmiljeni! Na Dunaju je pekovski mojster in hišni posestnik Schäfer odpovedal vdovi Železniškega kurjača stanovanje, ker mu je ostala za en mesec dolžna stanarino. Vdovo z dvema hčerkami je deložiral. Vdova je nato v obupu hotela zastrupiti sebe in obe hčerki. Ko so jih rešili, se je začela preiskava zoper mater zaradi poskušanja umora. Morala bi pred preki sod. Toda preiskava je dognala, da jih je beda tako etiskala, da je ženska obupala. Nato so kazensko postopanje zoper mater izročili rednemu sodišču, eni hčerki dobili službo, drugo dali v zavod, med tem ko so hišnega gospodarja Schäferja izključili iz »Domo-vinske fronte«, ki jo vodi sam kancler.

Usad na Sabotinu pri Gorici je bil tako velik, da je zasul železniško progo, ki vodi od Gorice na Jesenice.

Ruski vojaški manevri odpovedani, kar spravlja v zvezo z zadnjimi usmrtilvi najvišjih ruskih generalov. Baje se boje tako velikemu številu vojašva dati v roke preveč streliva.

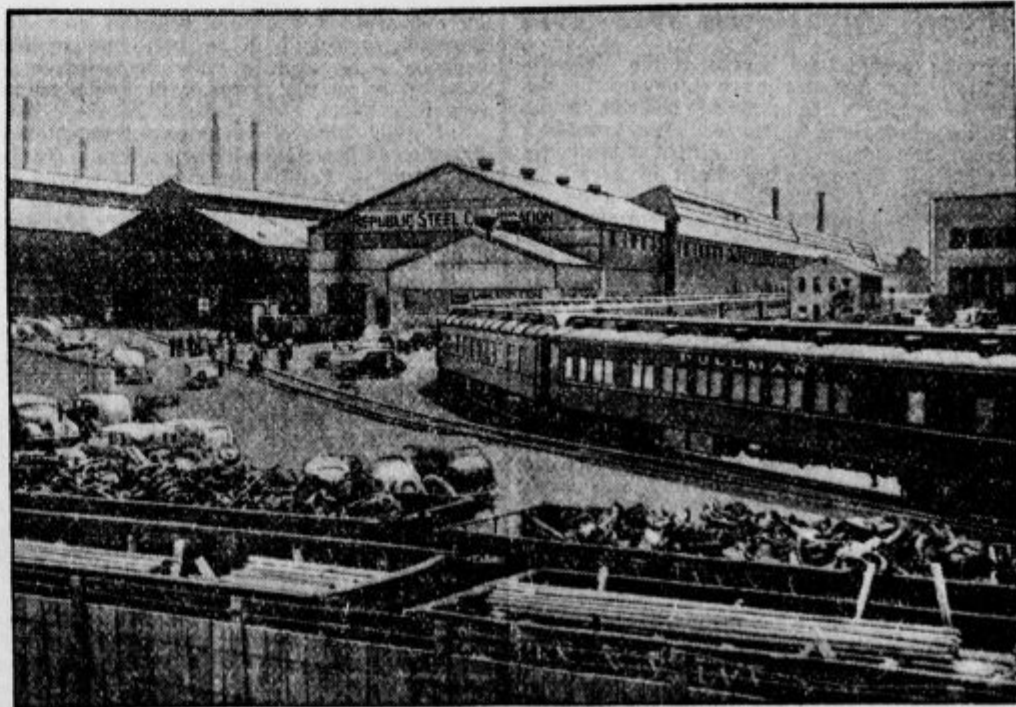
Kaj si je zobozdravnik prinesel iz Afrike.

prav se je v njegovem času vse tisto pisanje resnim ljudem zdelo samo zanjarjenje.

Vernejeva dela so doživela milijonske naklade v vseh jezikih. Poleg Robinsona je Verne najbolj priljubljen pisatelj. Edino le Karl May bi se mogel še primerjati z njim. Toda posebnost Vernejevih romanov je ta, da so še danes aktualni, čeprav je vse tisto, kar je popisoval kot sanje, danes že uresničeno. Samo to pomislite, s kako slastjo bero Slovenci njegovega »Carskega slat«. To je najboljši dokaz, da je bil Verne velik pisatelj in velik učenjak.

Ples Baskov na svetovni razstavi v Parizu. Plešejo seveda Baski, ki prebivajo na Francoskem. Španski Baski pa so bore za življenje in smrt.

V čikaških jeklarnah družbe Republic-Steel-Company je izbruhnil velik štrajk. Del delavstva pa ni hotel stavkati, vsled česar so ostali v tovarnah ter spali kar na deskah. Ker pa je bilo to nevarno, jim je čikaški župan dal na razpolago Pullmanove spalne železniške vagonce, v katerih spe. Vagonce so pripeljali v tovarne, kjer sedaj stojijo delavcem na razpolago.

Znižane voznine za invalide, nezaposlene delavce in sezone delavce

Belgrad, 17. junija. Z uredbo o ugodnostih na železnih in ladjah v državni upravi z dne 3. junija 1936 so bili izdani trije pravilniki in sicer:

1. pravilnik za osebe državnih prometnih ustanov;

2. splošni pravilnik in

3. pravilnik o prevozu invalidov, nezaposlenih delavcev in sezonskih delavcev, neposrednih sirot in pohabljenih dece, izseljencev-povratnikov s člani družine in stvarmi, pravilnik, ki se imenuje »pravilnik o ugodnostih socialnega značaja na železnih in ladjah v državni upravi«.

1. Vojni invalidi. Dovolj se jim vse, kar določa invalidski zakon, razen tega se pa zviša število zasebnih potovanj po polovični ceni od 6 na 12 na leto.

2. Neposredni sirote in pohabljeni, sirote, ki so brez zaščite, in pohabljeni siromašna deca, ki zaradi telesnih hrb ne more sama hoditi, bodo v primerih, kadar jih ministrstvo za socialno politiko in ljudsko zdravje ali pa banske uprave pošljejo na zdravljenje itd. uživale polovično voznino (otroci do 10 let pa 75 odstotkov). Iste ugodnosti bodo deležni tudi spremljevalci otrok.

3. Nezaposleni in sezonski delavci. Med tem ko so doslej uživali nezaposleni in sezonski delavci 50 odstotni popust od redne voznine samo tedaj, kadar so odhajali z doma, da si poiščejo dela, se jim zdaj ta ugodnost dovolj tudi za vrnitev.

4. Izseljenci in povratniki dobe odslej popust 50 odstotkov od redne voznine tudi za svoje žene in otroke, razen tega je pa namenjen popust 50 odstotkov od redne voznine tudi za prtljago in selitvene stvari, ki jih izseljenci na povratku v domovino pripeljejo s seboj iz tujine. Javne delovne borze in njihove podružnice, izpostave in poverjenstva lahko izjemno v upravičenih primerih dajo nezaposlenim in sezonskim delavcem in izseljencem, ki se vračajo v domovino, izkaznice za znižano voznino za 75 odstotkov od redne voznine.

Pri sestavi tega pravilnika se je želelo v mejah možnosti ustreči vsem upravičenim zahtevam vojnih invalidov, posebno pa želji, da se po deljevanje teh izkaznic prenese na krajevne oblasti.

Določila tega pravilnika stopijo v veljavo, v kolikor se nanašajo na osebe, zavarovane z invalidskim zakonom, 60 dni po objavi v Službenih novinah.

Ugodnosti, ki jih je doslej dajalo nezaposlenim delavcem generalno ravnanje državnih železnic, bodo po uveljavitvi tega pravilnika podeljevala izključno javne delovne borze ali pa njene podružnice v smislu novega pravilnika.

Ta pravilnik je najboljši dokaz prizadevanja kraljevske vlade za pomoč socialno slabšim slojev.

Prvi uspehi slovenskih umetnikov v Rimu

Rim, 14. junija.

Že pri otvoritvi jugoslovanske razstave v Galeriji di Roma, je italijanski zunanji minister grof Ciano, ki je tudi razstavo otvoril, odkupil sledeča dela naših umetnikov: *Mrtva priroda*, *Gojmira Kosa* (olje), *Lazarja Ličenovskega* Ples v kavarni, olje; *Milivoja Uzelca* Krajino, olje; *Mihela Maleša* Odmev, olje in kip *Sedeče deklice* Srejana Stojanovića. Minister Ciano bi se bil rad kupil Jakovo risbo Novo mesto ali Moja mati — pa sta obdeve v privatni lasti. Nadalje sta bili prodani še dve sliki, in sicer po ena od Gvozdenovića Riba in Ohrid olje od Ličenovskega privatnikom. Pričakujejo se še nakupi.

Povodnji delajo škodo

Maribor, dne 17. junija.

Zaradi neprestanega tridnevnega deževja so nastale v severnem delu Slovenije velike povodnji v dolini Dravinje in Pesnice. Pesnica je izstopila v srednjem teku ter poplavlila travnike, ki so še večinoma nepokošeni. Povzročila je posestnikom ogromno škodo. Še prej pa je prestopila bregove Dravinje, ki je naredila pri Poljčanah 1 km dolgo in široko jezero, iz katerega so gledale samo hiše, cesta in železniška proga Poljčane-Zreče. Tudi proga je bila na več mestih preplavaljena, tako da so morali voziti po ozko tirni železnici na poplavljenih mestih zelo previdno. Škoda je ogromna, ker so uničeni vsi poljski pridejki, zlasti pa žito.

Rajhenburg

Jožef Božič, posastnik v Presladi, ki smo ga ta mesec popokali, zasluži, da se ga spomni tudi »Slovenec«. Ko se je leta 1910 ustanovil v Rajhenburgu orlovski telovadni odsek, je bil on med prvimi v fantovskih vrstah v tekmi za katoliško slovensko narodno prosveto. Sicer skromen, pri izvrševanju dolžnosti pa vedno med prvimi.

Udeležoval se je z velikim uspehom tudi na gledališkem odru. Bil je navdušen cerkveni pevec. Med svetovno vojno se je bojeval na vseh bojiščih, enkrat tu, drugič tam, vendar mu je bila sreča mila, da se je zdrav vrnil na svoj dom. Tako po vrnitvi iz vojne ga že vidimo pri delu za okrepitev orlovskega odseka v Rajhenburgu. Bil je vač let predsednik tega odseka in pod njim si je rajhenburški Orel nabavil krasen prapor. Vedno strmeč po napreku, je že kot dozoril fant končal zadržano šolo v Ljubljani. Usoda je hotela, da se je za nekaj let izselil na Francosko. Ko se je vrnil, si je kupil v svojem rojstnem kraju posestvo in se poročil. Danes ga ni več med živimi, za njim pa žaluje žena in otrok ter nešteti njegovi znanci in prijatelji, ki jih je imel povsod. Njegov pogreb je pričal, kako je bil priljubljen. V slovo mu je spregovoril g. konz. svetnik Tratnik. Čast njegovega spomnu, njegovi duši pa večni pokoj!

Razpis

Občina Sv. Križ pri Kostanjevici razpisuje mesto pomožnega občinskega tajnika - zvančnika. Pogoji za uredbo o občinskih uslužbenih. Prednost imajo samski, večletni glasbi. Prošnjo je vložiti na občinski urad Sv. Križ pri Kostanjevici v roku 30 dni po tem razpisu. Občinska uprava Sv. Križ pri Kostanjevici, dne 15. junija 1937.

Sodražica

Preteklo soboto zvečer je Sodražica doživela slavo, ki je po besedah prevz. gospoda škofa bilo edinstveno v vsej ljubljanski škofiji. Že pred časom so nam neznani hudobneži podžigali evharistični križ na Strmici. Toda bridko so se varali, če so mislili, da bo sodraška fara ostala sedaj brez tega znamenja našega odrešenja. Po skupnem prizadevanju župljanov in duhovščine je na krasnem prostoru blizu cerkve med lepimi kmetijami zrastel nov, mogočni, 20 metrov visoki evharistični križ, ves posejan z električnimi žarnicami in z lepo hostijo v sredini. — In ker je bila ravno te dni pri nas birmar, je Prevzvišeni poslušal željo naših faranov in nam je on sam blagoslovil novo postavljeni križ. Velike množice ljudstva so se po Avemariji zbrale na prostoru pred križem. Ob ubranem spremljanju godbe Prosvetnega društva pri Novi Stitji je mogočno zadonela iz sto in sto pri pesem »Kraljevo znamenje, križ stoji, nakar je prevz. gospod škof v izbranih in klenih besedah vzdihoval vernike, naj se oklepajo križa, znamenja našega odrešenja in naše svobode. Ob asistenci gospoda dekana in ostale duhovščine je bil nato križ blagoslovljen, nakar je zopet zadonela pesem v počestitev križu. Le počasi se je ljudstvo po tej ganljivi slovesnosti, ki je mnogim privabila solze v oči, razšlo. Gotovo je sleherni odhajal z radostjo v srcu, da imamo zopet lep, edinstven evharistični križ, ki nam ga je kot edinega v vsej ljubljanski škofiji blagoslovil naš prevz. vladika in bo zato tem dražja svetinja nam in vsem poznejšim rodovom.

Poljčane

V nedeljo, 20. junija, bo ob 11 po sveti maši v Prosvetnem domu zborovanje in predavanje o majski deklaraciji ter splošen pogovor o dogodkih, ki so v zvezi z njo. Vsi vabljeni!

Jesenice

Velike stanovanjske hiše. Na Jesenicah je opaziti izredno pomanjkanje stanovanj. Zelo primanjkuje uradniških stanovanj. KID pravkar dovršuje dve lepi moderni stanovanjski hiši za vselitev uradništva. Še bolj pa bo pomagano, ko bo letos začel zidati Pokojniški zavod hišo s 14 stanovanji. Za delavska stanovanja je KID odobrila samo letos nad 400.000 dinarjev brezobrestnega posojila.

Tudi podjetnost. Letoviščarji in tuji, ki se kar gromadijo na Jesenicah, so dolgo časa pogrešali podjetnega fanta, ki bi na kolodvoru otvoril obrt enaženja čevljev. Domaćin nihče ni hotel, tako se je sem preselil fant iz Skopja. Obrt menda dobro gre in se podjetni fant iz najjužnejšega dela naše domovine menda dobro počuti na najsevernejšem delu.

Kino Krekov dom predvaja v petek in soboto, 18. in 19. junija ob pol 9 zvečer dvojni spored: »Pod srečno zvezdo« v glavni vlogi Jan Kiepura in Luli v. Hohenberg, za glavni dodatki še »Pretijski pevec«, Foxov zvočnik in drugo.

Mariborsko gledališče:

Karel Čapek, Bela bolezen

Čapkova odreda in knjižna dela so vedno v prvi vrsti družabni dogodki, ki jih tudi literarna zgodovina a pridržki registrira. Zakaj K. Čapek ni in ne bo bil formalni talent, marveč je prvenstveno družbeni filozof. Njegove pobude in navdih niti ne prihajajo niti iz literarnega sveta niti iz konkretnega življenja, ponje hodi v svojo seizmografsko delavnico, ki beleži vse prelase modernega človeka in družbe. Pri tem je podoben nekoliko angleškemu nedeljskemu pridigarju, ki po tedenskem razmišljanju stopi zdaj pa zdaj na oder, da svoji občini izpraša vest ter ji z učinkovito odredko vizijo zagrozi s sodnim dnem, ki prihaja. Zato v njegovih delih ni čistih literarnih prvin niti kipečnega neposrednega življenja, neko prečo družbeno tezo razkladajo bolj ali manj živi tipi. Iz realnega modernega osredja in neke v prihodnost projicirane ideje se sestavlja njegova fantastično-realna dramska oblika. Moralna vsebina njegovih del iz-

vira iz humanitarnega pragmatizma, po katerem ni abstraktno mišljenje, ampak živo dejanje, merilo za vrednost in pravilnost nekega svetovnega nazora. Tako so Čapkova odreda dela veselo družbeno zanimivi dogodki, s svojo humanitarno borbenostjo in snovno ali duhovno pravi dokumenti časa pa žive tempo senzacij, ki se naglo upeha.

Čapkova dela zahtevajo posebno fantastično-realno režijo. In ker so pisana v nekoliko razvečenem pripovedno-umovalnem slogu s številnimi slikami — tudi okretno inscenirajo. Režiji g. Petra Malca se je poznalo, kako je nervozno iskal osnovne ideje, osnovnega tona drame, ne da bi se prav do konca odločil za to ali ono režijsko idejo. Nerealno dogajanje v drami bi moralo tudi na odru dobiti izraz v ekspresivnejši igri igralcev, v stiliziranih kostumih in v atmosferem občutju groze, ki jaše vse osebe, se ulega na vse prizore in tvori osnovni ton te fantastične drame. Tempo igranja bi se moral mrzlično sponjati kot divjanje neza- držne lavine. Z realistično režijo brez krepkih poudarkov, z medlim tempom konverzacijske drame si je dal P. Malac iztrgati najboljše scene učink. Njemu in igralcem se je močno opazila utrujenost konec sezone. Saj smo o nadarjenem režiserju prepričani, da bi s svežimi silami v začetku sezone zgradil boljšo predstavo, saj ima za to vse potrebne sposobnosti: umetniško ambicijo in okus in dovolj teoretskega znanja. Potrebnoval bi nemara samo mentorja, ki bi njegovo mlado iskanje podprl s konkretno odredko fantazijo.

Visoko je ta večer nadkrilil vse ostalo Rado Nakrst kot dr. Galen, ki je bila brez dvoma ena njegovih najboljših vlog. Za njim je takoj omeniti še Elviro Kraljevo kot mater-irpinko. Dvorni svetnik Pavla Koviča je bil rustikalen, primitiven tip, kakršnih ni na velemeštnih klinikah. Oče, ki ga je igral z velikim prizadevanjem Milan Kocič, ni bila popolna podoba rodoljubnega purgarja, ki se gre radi svojega temperamenta in omejenosti, fašizem. Njegov sin (Fr. Onjec) je bil ves začetniški. Edo Grom je kot maršal izrazil samo vnanjo stran diktatorskega lika. Omeniti še moramo: Branko Rastbergerjevo kot hčer, Justa Košuto kot prvega asistenta, Ljudevita Crnoborega kot prvega časnika, Petra Malca kot profesorja, L. Standekerja, Franja Blaža kot gobavca, Slavko Gorinškovo kot strežnico, Edo Verdonika kot časnika.

Glasbena vzgoja v Celju

Pod tem naslovom je »Jutro« nedavno objavilo članek o sklepi produkciji Glasbenice Matic v Celju, ki med drugim navaja tudi to-le: »... mladinski zbor je razmeroma šibak, sicer pa dobro izvežban. Pod vodstvom g. Z. Ropasove smo slišali le dvoglasne zbor, katerim je g. J. Matkejeva z lepo spremljavo pripomogla do uspeha. Zbor sedaj še ne moremo oceniti. Danes, ko pojo zbori podeželskih šol tri do štiriglasno, se mi zdi tak zbor anahronizem, posebno še, če se spomnimo, da je svojočasni mladinski zbor G. M. vzbujal občudovanje in ponos. Želimo, da bi se kaj takega spet ustvarilo.«

K temu pojasnjujemo, da je morala g. Ropasova, ki biva v Celju komaj prvo leto predvsem računati z razmerami in z glasovnim materialom, ki ji je bil na razpolago. Če pa pomislimo, da se je g. Ropasova morala vse leto težko boriti za obstoj mladinskega zbora in da ni imela od strani šolskega vodstva nobene opore v svojem delu, je to, kar je ustvarila, več kot lepo. Dalje je od tega neznanega števila pevcev (bilo je vseh skupaj komaj 30) le polovica redno posecala pevski pouk na Glasbeni Matici, dočim je druga polovica pristopila komaj 1 mesec pred nastopom. S tem šibkim glasovnim materialom in v takih razmerah je g. Ropasova postavila na oder svoj zbor, ki je po splošni sodbi poslušalstva prav lepo in dovolj eksaktno zapel štiri Adamičeve pesmi, ki so pa zato, ker so bile le dvoglasne, po mnenju »Jutrovega« — »ocenjevalca« — anahronizem. Morda nam dotični gospod raje pojasni, kje in kdaj je slišal mladinski zbor v tako neznanzi zasedbi peti 3-4 glasno in to še celo v prvem šolskem letu.

V ostalem se piscu s takim od gotove strani sugeriranim pojmovanjem prav nič ne čudimo, da zbora še ni mogel oceniti.

Stari malih pevcev.

Pravila nogometne igre

(Nadaljevanje.)

Podrobna razlaga pravila 8

Nošenje žoge:

Vratar ne sme žoge nositi več kot štiri korake. Ni pa zadoščeno pravilu, če se po četrtem koraku z žogo v rokah dotakne zemlje, ker ni važno, da se žoga dotakne tal, temveč, da žoga zapusti vratarjeve roke in se dotakne tal.

Dolžnost vratarja je, da se čim prej znebi žoge. Namerno zadrževanje žoge ali igranje z žogo je smatrati za nešportno obnašanje in se kaznuje z indirektnim prostim udarcem.

Obleka vratarja:

Sodniku mora biti dana možnost, da v igri takoj in z lahkoto razlikuje vratarja od ostalih igralcev. Vsled tega mora vratar imeti dres, ki se jasno razlikuje od dresa ostalih igralcev.

Remplanje vratarja:

Vratarja ni dovoljeno remplatiti razven:

1. Če drži žogo v rokah.
2. Če zapira v igri protivnika.
3. Če zapusti vratarjev prostor.

Vratar uživa v svojem vratarjevem prostoru posebno zaščito. Tu sme biti remplan samo tedaj, ko je v posesti žoge ali kadar zapira v igri protivnika dočim je vsak drug napad na njega prepovedan.

Pravilno:

Nepravilno:

Dovoljeno pa je vratarja remplatiti samo takrat, kadar je v pokončnem položaju: t. j. kadar stoji, sedi, kleči, vstaja ali se pripogiba.

Če leži vratar na tleh in na žogi, je vsak napad na njega prepovedan torej tudi poskus, da se žoga izpod njega izbrca.

Če pa leži vratar na tleh z žogo, sme skušati protivnik vratarju zbiti žogo iz rok, vendar se mora to zgoditi z vsjo previdnostjo. Če protivnik po sodnikovem mnenju to previdnostjo opusti, sledi seveda kazni.

Vratarja, ki je zapustil vratarjev prostor je dovoljeno remplatiti tudi, če ni v posesti žoge.

Zamenjava vratarja:

Vratarja sme med igro zamenjati katerikoli drugi igralec. O zamenjavi pa mora biti predhodno obveščen sodnik.

V slučaju, da je bil vratar imenjan ne da bi bil sodnik o tem obveščen in igra v kazenskem prostoru žogo z roko, mora sodnik odrediti kazenski udarec.

Navodila za sodnika:

Sodnik naj pazi, da ne bo vratar nepravilno ali v nepravem času remplan. Čim zapusti vratarjev prostor sme biti remplan kakor vsak drugi igralec.

O zamenjavi vratarja med odmorom ni treba obvestiti sodnika.

Radio

Programi Radio Ljubljana

Petek, 18. junija: 11 Solaka ura: Mak preživlja tisoče prebivalcev vardarske banovine (strok, učit. Viljan Munst) — 12 Po slovenskem jugu (plošče) Smukova, Mari denjo (Nikola Kapricev) — 12.45 Vreme, poročila — 13 Čas, spored, obvestila — 13.15 Veselo popevke iz vseh strani (plošče) — 14 Vreme, borza — 15 Čas, vreme, poročila, spored, obvestila — 15.30 Nac. ura — 15.50 Otroci slov. izseljencev v Nemčiji in njihovo solanje (g. Jože Premrov) — 16 Bernhard: Kmočhoda, venedek (plošče) — 16.30 Neopopolna prehrana — vir bolerni (gđ. Stefanija Grudni) — 16.30 1. Večer slovenske spevoigr. Benjamin Ipavec: Tičile, slovenske spevoigr. Sodelujoči: Vekoslav Janko, g. Mla Kogojeva, gđ. Jelka Igličeva, g. Jože Gostič, Akademski pevski kvintet in Radijski orkester. Režiser: g. Vekoslav Janko. Dirigent: D. M. Sijance. 2. Bučar Danilo: Na trski gori — spevoigr. 3. Vodo-pivec-Schönher: Kovačev študent, (R. o.) — 22 Čas, vreme, poročila, spored — 22.30 Umetnostni plošče. — Konec ob 23.

Drugi programi

Petek, 18. junija: Belgrad: 20 Opera — Zagreb: 20 Zbor — 20.30 Klavir — 21 Vokalni koncert — 21.30 Vojina — Dunaj: 20.05 Igra — 22.30 Cimbal — 23.10 Plošče — Udine: 19.45 Glasbeno glasbo — 20.30 Operni orkester — 20.45 Solonski orkester — Trst: 17.15 Vokalni koncert — 21 Komorna glasba — 22.10 Orkestralni koncert — Rim-Bar: 21 Opereta — Zingaresca — Praga: 19.25 Orkestralni koncert — 20.25 Igra — 20.35 Pester koncert — Varšava: 20.10 Pester koncert — 22 Komorna glasba — Berlin: 20.10 Operetna in filmska glasba — 21 Filharmonični koncert — Monakova: 20.10 Umetnostni večer — Bukarešta: 19.30 Opera »Faust«.

Sport

Svetovne akademske igre v Parizu

Udeležba jugoslovanskih akademikov.

21. do 29. avgusta t. l. se bodo vršile v Parizu VII. internacionalne akademske igre, ki se jih bo udeležila tudi jugoslovanska akademska reprezentanca na stroške ministertva za telesno vzgojo.

V tej zvezi je ministertvo za telesno vzgojo pozvalo Akademski športni klub na ljubljanski univerzi, da mu sporoči imena ljubljanskih akademikov, ki bi prišli v poštev za reprezentanco.

Izbirni lahkoatletski miting za troboj Belgrad — Zagreb — Ljubljana

Nedelja, 20. t. m. ob 10. dopoldne, igršee ASK Primorja.

V nedeljo, 20. t. m. se vrši ob 10 dopoldne na igršeu Primorja zadnji izbirni miting za določitev reprezentance Zveze, ki nastopi od 2. do 4. julija v Ljubljani na troboju Belgrad-Zagreb-Ljubljana.

Na programu so naslednje zanimive discipline: tek 400 m, skok v daljino, met krogla, tek 10 km, met kopja, troskok, tek 1500 m, met klavira, tek 110 in 400 m zapreke in stafeta 4x100 m.

Ker nastopijo na izbirnem tekmovanju najboljši lahkoatletci iz dravske banovine, bo prireditelj nad- vse zanimiva.

Mladinski plavalni tečaji

Se je čas, da vpisete svoje sinove in hčerke (od 8. do 16. leta) v plavalne tečaje S. K. »Mirije«, ki so se pričeli v ponedeljek. Tečaje poseda do sedaj preko 30 fantov in deklet. Tečaj se vrši vsak dan ob 10. Prijava in prijavnina 2 Din sprejema ključar. Tečajniki plačajo za vstop v kopališče vsakokrat le 2 Din.

Zveza slovenskih lahkoatletskih klubov, Isti-benoh. Nastop na izbirnem mitingu Zveze v nedeljo 20. t. m. na igršeu Primorja ob 10 dopoldne je obve-zen za naslednje atlete: Skusek, Pleterski, Zgur, Zor-ga, Gaberšek, Malnarčič, Korše, Putinjak, Krpan, Perc, Slapar, Krevs, Cizda, Kajfer, Pogacnik, Krenner, Srakar, Nabernik (vsi ASK Primorje) Pavlič, Košir, Jeglič (vsi Planina) Zupančič, Bruštan, Starman Lado, Ketič, Dečan, Brnec, Zupan, Braniš, Hovar, Vuk-šinič, Pribovšek, vsi SK »Mirije«, Ostetič (Jugoslavija), Hlad, Kmetec, Zlatarič, Grmovač (Maraton). Vsi imenovani se morajo javiti vodstvu Zveze na igršeu najpozneje pol ure pred pričetkom tekmovanja.

Jugoslavija nastopi v sledečih disciplinah: plavanje in skoki v vodo (moški in ženske), 2. sablja-nje (m. in ž.), 3. tenis (m. in ž.), 4. lahka atletika (m.). 5. veslanje (m.), 6. boks.

Ker poteče rok za prijave že 20. t. m., pozivamo vse, ki prihajajo v poštev za omenjene tekme, da se prijavijo sami ali potem svojih klubov najkas-neje do 19. t. m. do 12 na Akademski športni klub, Ljubljana, univerza. Tel. 35-96. — Akademski špor-tni klub.

Pozivamo klube, da pošljejo na start poleg imenova-nih atletov tudi vse one atlete, ki po njihovem mišljenju pridejo v poštev za reprezentanco.

SK Mars, Danes ob 20 na običajnem mestu se-stanek vseh igralcev, ki pridejo v poštev za nedeljsko tekmo na Jesenicah. Popoldne treniraj juniorjev in prvega moštva, kateri je obvezen za vse v prihodnjih tekmah vpoštev prihajajoče igralce. Igralec, ki ima jo opremo doma, jo morajo brezopojno danes popoldne vrniti gospodarju.

Prijatelji kluba se vabijo, da nas sprejmo na Jesenice, kjer igramo kvalifikacijsko tekmo s SK Bratstvo.

Odbor lahkoatletskih sodnikov — Ljubljana. Za izbirni meeting zveze se določa tale jurja: vrhovni sodnik: Savo Sanceli, vodja tekmovanja: Polajnar, starter: Ing. Cerar. Sodniki: dr. Bradac, Guldovec, Ngušar, Potokar, Premrl in Strojin. Vse navedeni gg. sodniki naj bodo v udeležbo 20. t. m. točno ob tricert na 10 na igršeu Primorja. Sledijoč od-bornik dr. Bradac. — 24. t. m. je obvezen staneček vseh gg. sodnikov ob 20.15 pri Slamiču. Izostanek od tega sestanaka ima iste posledice kot izostanek od tekmo-vanja.

Uprava »Slovenca« Maribor

Koroška cesta 1

Podružnica: Aleksandrova

Sprejemajo se oglasi in naročniki lista, izvršujejo vsi upravni posli in dajejo pojasnila k spajajo v delokrog uprav-ništva lista.

Ne more se zbuditi.

Mama je odprla vrata in zaklicala v sobo: Tinček, zbudi se! »Ne morem,« je odvrnil Tinček. »Ti bom že dala,« se je razjezila mama. »Zakaj se ne moreš zbuditi?« »Zato, ker sploh ne spim!« se je od-rezal Tinček.

SHELL BILJOBRAN POLETNI

hitro in izvanredno učinkuje ter najmanj ne škoduje listom in ostalim delom bilke.

Obširna pojasnila in ponudbe zahtevajte od proizvajalca: Jugoslavensko Shell d. d., Zagreb, Gajeva ulica 5

TRIPERESNA DETELJICA

Spisal M. Kunčič. — Ilustriral M. Sedej.

Mračilo se je čedalje bolj. Prve večerne zvezde so se vžigale na jasnem nebu.

Peter je pravkar nameraval spet odpreti usta in nadaljevati pogovor, pa mu je Nande skočil v besedo. Prislilil je kazalec na ustna in šepnil: »Psi! Meni se zdi, da nekdo prihaja!«

Prislubnili so v mrak. Res je bilo slišati bližajoče se korake in stokajoče glasove. Iz goščave se je prikazala temna moška postava.

»Policaj!« je v strahu bleknil Jožek.

»Kje imaš pa oči?« je zarentalil Peter. »Saj nima uniforme. Čisto navaden berač je!«

Prišlec je bil res star, betežen berač z dolgo brado in sivimi lasmi, ki so se mu v bujnim neredu vsipali izza povaljanega klobuka. Počasi, s povešeno glavo, je koracal čez gmajno in brbljal nerazumljive besede predse.

»No, tega se nam pa res ni treba bati,« se je tiho zasmejal Nande. »Ta je vesel, da ga drugi pustijo pri miru.«

Ko je berač prikreval do dečkov, je obstal in jih nekaj časa molče opazoval.

»Kam pa vi, oče?« ga je vprašal Peter.

»S trebuhom za kruhom, potlej pa tja, kamor boste tudi vi nekoč šli: na oni svet!« je z zamoklim glasom odgovoril starček.

Dečki so se spogledali. Takšnega odgovora niso pričakovali.

»Najbrž nima vseh koleščkov v redu,« je Nande šepnil Petru na uho.

»Kaj pa nosite v bisagi?« ga je vprašal Nande.

»Mladostne grehe in butaro življenja!« je resno odgovoril čudaški popotnik in odšel dalje.

»Kako čudno govori!« je rekel Jožek in z na stežaj odprtimi očmi strmел za odhajajočim.

»Ah, kaj!« je malomarno rekel Peter in s kazalcem napravil na čelu kolobar. »Saj vidita, da je malo takole...!«

»Pa bo menda res,« je pritrdil Nande.

Te besede so pomirjevalno vplivale tudi na Jožka. Čudaški popotnik je bil kar koj pozabljen.

»Torej zdaj pride na vrsto orožje,« je Peter s krvoločnim obrazom nadaljeval prekinjeni pogovor. »Roparji brez orožja so kot mački brez krempljev. Saj sta jih videla v kinu, ne?«

»Ali mačke?« je nedolžno vprašal Jožek.

»Tepec!« je zarentalil Peter. »Kakšne mačke?! Roparje vendar! Vsi so bili oboroženi do zob. Tako oboroženi moramo biti tudi mi, če hočemo, da se nas bo kdo bal.«

»Naš oče ima samokres,« se je spomnil Nande. »Ampak zaklenjenega ima v miznici.«

»Prava reč!« se je Peter zarežal na vsa usta in pokazal črvice zobe. »Vlomi v miznico, pa bo! Niti v sanjah mu ne bo prišlo na misel, da si ga pouzmal ti.«

»Bom!« je odločno rekel Nande.

»Tako je prav!« ga je pohvalil Peter. »Ti si mi tič. Se koj vidi, da ti teče roparska kri po žilah... Torej samokres tako rekoč že imamo. Kaj pa ti, Jožek?«

»Jaz imam pa še čisto nov pipec,« se je pobahal Jožek.

»Pipec?« je vzkliknil Peter in ga neskočno zaničljivo ošinil z očmi.

»Lepo te prosim! Kaj boš s pipecem? Ali smo otroci, ali roparji, a?«

»Otroci!« je Jožku ušlo iz ust, pa je hitro popravil: »To se pravi — roparji, sem hotel reči.«

»Torej!« je poglavar Peter mogočno udaril ob koleno. »Vsaj kuhinjski nož moraš imeti, drugače ne spadaš v našo družbo.«

»Ne vem, ali mi ga bo mama hotela dati,« je s klavnim glasom podvomil Jožek.

»Ta tvoj večni 'ampak'!« se je razjezil Peter. »Iz tebe nikoli ne bo nič. Ali si takšen bedak, da jo boš prosil? Prava reč, ukrasti kuhinjski nož!«

»Ampak krasti je greh,« se je spet spomnil Jožek, ki je bil že ves zmuden in niu je šlo skorajda na jok.

»Tepec!« je razkačeno zakričal Peter. »Zdaj mi je pa že dovolj tvoje emravosti. Takle ropar! Ali te ni sram? Že vidim, v samo napoto nama boš. Domov k mami pojdi, mila Jera. in primi se je za predpasnik!«

»Zmerjal me pa tudi ne boš, da veš!« je užaljeno vzklikal Jožek in kljubovalno pristavil: »Pa izstopim iz kluba, če vama je vseeno. Ampak kakšen 'Klub črnih vragov' bo to, vaju vprašam, če bo imel samo dva člana? To pomislita in — zbogom!«

Na te besede je užaljeni Jožek skočil na noge in brez pozdrava odhitel čez gmajno.

* KINO *

TEL. 22-21 **UNION**

Premiera!

Pat in Patechon v najnovejši veseli komediji

Otok smeha (Propadlo nasledstvo)

Sodelujejo: Lucie Englisch, Tabor v. Halmay in drugi

TEL. 21-24 **MATICA**

ANA STEN v velikem ljubavnem filmu

Osamljena žena

Kronanje v Londonu — Tehnikolor film v naravnih barvah.

TEL. 27-30 **SLOGA**

Willy Bürgel, Lida Baarova

Izdajalci

DODATEK: Domač kulturni film: S katalom po savskih brisicah in ceranskiem jeziku.

Najnovejši turnaji: Poroča vojvode Windsorskega L. d. d., L. d. d.

Predstave danes ob 19-15 in 21-15 ur

MALI OGLASI

V malih oglaših velja vsaka beseda Din 1.—; ženilovanjski oglaš Din 2.—. Najmanjši znesek za mali oglaš Din 10.—. Mali oglaš se plačuje tako pri naročilu. — Pri oglaših reklamnega značaja se računa enokolonjska, 3 mm visoka petlinna vrstica po Din 250. Za pismene odgovore glede malih oglasov treba priložiti znamko.

Službodob

Več krojaških pomočnikov

takoj sprejem. Klobčnik Matija, krojaštvo, Aleksandrova 88, Pobrežje, Maribor. (b)

Posestva

Stavbne parcele

za obrt ali trgovino, v bližini kolodvora št. Vid-Vizmarje — kupite pod ugodnimi pogoji. Poizve se: Vizmarje 100. (p)

Denar

Posojila dajemo

v gotovini in blagovnih bonih Hermes. Informacije: Tavčarjeva 2, Ljubljana. (d)

Hranilne vloge

vseh denarnih zavodov, terjatve in vrednostne papirje

vnovčim

najkulantneje po najvišji ceni

takoj v gotovini

AL. PLANINSEK, LJUB-LJANA, Beethovnova ulica 14, telefon 35-10.

BANČNO KOM. ZAVOD

in MENJALNICA

MARIBOR

Aleksandrova ulica št. 40

vnovčuje

HRANILNE VLOGE

bank in hranilnic,

kupuje

vrednostne papirje, valute in zlatnike po najvišji dnevni ceni.

Vrednostne papirje

vseh vrst kupuje Slovenska banka v Ljubljani, Krekov trg 10, tel. 37-52.

Vajenci

Vajenke

za vezenje in predtisk — sprejme Matek & Mikeš, Ljubljana. (v)

Prodamo

Železno ograjo

od stopnišča, poceni prodam. — Mirje 17. (l)

Mnogo ceneje

in boljše si nabavite vse vrste oblek in perila pri Presker, Sv. Petra a. 14.

Hmelj in ječmen

za kuhanje piva nudi Sever & Komp., Ljubljana. — Recept dobite v trgovini. (l)

Živi mladi piščanci

70—75 dkg, kg 15 Din, za boj 26 komadov. — Sveže česnje, trde, debele, in spingie, kg 4 Din, po 50 kg razpošilja franco vozniina G. Drechsler, Tuzla.

Stanovanja

ODDAJO:

Trisobno stanovanje

sončno, kopalnica, Tavčarjeva ulica 1, tretje nadstropje, oddam 1. avgusta — 1000 Din. Upravitelj, Novi trg 3. (e)

Stanovanje

tri- oziroma štirisobno, s pritliklinami, oddam poleg sodišča. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 9681. (e)

I/2000

nepremahnjeno

Premaknjene slike bodo skoro imele ceno redkosti, kajti novi gumb na oklopu »KODAKOVE VOLLENDE« 620 omogoča tudi daljša trenutna snetja iz roke — a vendar nepremahnjena! Čudovito praktično: obe roki držita aparat, pogled skozi iskalo — kot sam od sebe se znajde kazalec na gumbu — lahek pritisk — in slika je Vaša! Sedaj lahko snimate tudi v rokavicah.

Različne izdelave. — Zahtevajte ponudbe od Vašega fototrgovca ali naravnost od

KODAK, D.S.O.J., Zagreb, Ilica št. 24

V naši podružnici na Miklošičevi cesti

lahko plačate naročnino za »Slovenca«, »Domoljuba«, »Bogoljuba«, naročate inserate in dobite razne informacije. — Poslovne ure od pol 8 zjutraj do pol 1 popoldne in od 2 do 6 popoldne.

Umrl nama je naš nad vse ljubljani edini brat, gospod

Janez Bulovec

dijak tehnične srednje šole

Pogreb nepozabnega pokojnika bo v soboto, dne 19. junija ob pol petih popoldne iz mrtvaške veže splošne bolnišnice na pokopališče k Sv. Križu.

Ljubljana, dne 17. junija 1937.

Globoko žalujot:

Minka in Ivanka, sestri, ter družini Bulovec in Rabič.

Agnes Günther:

16

Dušica - Rožmarija

»Saj vas ne motim, grof Thorstein... neprenehoma vendar ne morete delati.«

»Pravkar sem hotel sam nehati, presvetli. Moj sluga je sam jezdec, mu torej že smete zaupati konjička.«

»Ker imate toliko prostora, bi tudi sami morali imeti konja.«

»Če bi ga imel s čim preživljati! Praznih tub in raztrganih papirnih kuvert ne prebavim, vzdihne Harro.

»Hotel sem vas prositi, da pridete obiskat mojo malico. Obača se ji na bolje ter vas zelo želi videti.«

»To je nemogoče, presvetli, preveč sem zaposlen. Tu, prosim, je salon!«

Vatopila sva v največjo in najmračnejšo dolbino, kjer ima salon res primeren prostor. Harro ponudi knezu z vezeninami opremljen ameriški naslanjač. Pred tem stoji mizica s preprogo iz rdečega žameta in na njej je najimennitnejša reč Thorsteinskega gradu — ovčica ravnega moža — lep žajni servis iz srebra, ostanek stare domačije. Nikdar se ni Harro ločil od njega. Staro srebro je še vedno pričalo o imenitni domačnosti.

Ob steni v dolbini visi slika, predstavljajoča visoki stol nekdanjega Thorsteinskega gradu, ki izza vrhov dreves gleda proti nebu in okoli katerega plavajo beli golobi v večernem solnčnem svitu. Tega vliiva v rdeči kamen tako toplo življenje! Zraven stolpa, že nekoliko v senci, se pa vidi strma, temna streha graščine.

»To je pa lepše, vzklikne knez. »Vi slikate pokrajine?«

»Kakor pač nanesele«

»Tudi portrete?«

Dostaj jih še ni nikdo naročil. Plačani modeli morajo vendar mirno stati!«

»To ne zveni preveč pogumno, si misli knez. Potem nadaljuje:

»Mojo malico bom moral oskrbeti. Trenutno je sicer prav vesela s svojo šiviljo Roziko in s svojo čudovito lutko, katere se ne sme nihče dotakniti. To me nenehoma skrbi. Če se spomnim lepih priporočil, ki so jih imele te angeljke podobne osebe, katere sem svoj čas sprejemal! Kako je bila moja malica predana tem ženskam na milost in nemilost! Ako bi bil kdo poizkusil bližati se moji sestri na ta način — že vnaprej vem, kdo bi bil nasadel!«

Harro je mnenja, da bi mogla priti v poštev kakšna dama, ki je sama imela otroke. Zdaj si knez prižge cigareto. Nato nadaljuje: »Kakšna dama! — Prav gotovo... Ne premlada, nekoliko že babica... iz družbe... prijazna... oblečena v črno svilo, z avbico na glavi, ki je že imela svojo usodo... ki pripoveduje ob mraku o svojem rajnem možu. Takale gospa bi bila najbolj primerna za mojo starodobno malico, ki tako aveau uporablja drobce, katere je slučajno kje ujela!«

Pri teh besedah zardi Harro in reče: »Če cenimo pri odraslem človeku, da mora radi velike zvestobe in radi dane častne besede trpeti, moramo na vsak način to ceniti tudi pri otroku!«

»Prav gotovo! Toda povejte mi, prosim, kako naj postane moja malica eposobna za življenje, ako jo lahko zlorablja vsak navihane in brezvestnež! Na nas se obeša mnogo ljudi, ki ne nameravajo vedno najboljše.«

Zdaj Harro mirno odgovori: »Kar je odlično, imenitno, nežno, je navadno tudi neborbeno — ni sposobno za boj!«

»Bi vi morebiti poznali kako staro damo? Seveda si človek s tem znova naloži obveznosti, katerih se težko znebi!«

Po daljšem premolku odgovori Harro:

»Poznam ljubo prijateljico. Toda ta ne bi povsem ustrezala vaši sliki, kakor ste jo pravkar orisali. Moja znanja ni toliko stara in bi tudi ne bilo težko odkriti se je, ker bi bila le za nekaj let na razpolago.«

»O, ta bi bila primerna! Kdo je to?«

»Vdova po nekem častniku, ki je imela sama družino. Njen sin je bil moj tovariš, ki je nekega usodnega jutra padel in po dolgem hiranju umrl. Bil je imeniten človek z zlatim srcem! Večna škoda zaleti! Mati ga je negovala. Bil je njeno vse. Zdaj je popolnoma sama. Hči je omožena neke v kolonijah. Čez nekaj let se namerava vrniti in mati se želi preseliti k njej. Nisem sicer prepričan, da bi to službo sprejela. Pred nekaj časom se mi je v pismu bridko pritoževala o svoji osamelosti ter me je vprašala, če bi morda rabil gospodinjjo. Moral sem, žal, odgovoriti, da moja hiša ni urejena za dame.«

»Izvedel sem, da nameravate graditi, grof Thorstein. Ako vam smem ponuditi svojo pomoč...«

Harro znova zardi ter odgovori:

»Hvala, presvetli! Ne potrebujem pomoči. Tudi se mi ne mudi in moji načrti še niso dovršeni.«

»Kadar boste tako daleč, me obvestite, nadaljuje knez. »In kaj je z vašo damo? Angležinjo bi že moral imeti, sicer pozabi moja malica tuje jezike. Vaša prijateljica jih bo gotovo obvladala!«

»Moja prijateljica je zelo marljiva dama in dvomim, da bi hotela deliti svojo nalogo z dvema drugima.«

»No, bomo videli! Vprašajte enkrat prav previdno... Jutri pa prosim, da pridete k nam k obedu, grof Thorstein!«

»Obžalujem, presvetli! Jutri dan nujno potrebujem za svoje delo. Toda v kratkem pridem pogledat, kako se godi princesi.«

»Grof Harro, ali ste vedno tako nedostopni?« — Harro je zopet sam. Najprej odpre okna in vrata, da ga prepriča reši tega vonja po cigaretah.

Preveč ga spominja na ponudeno mu posojilo. Ne, rajši do smrti prebivati v razvalinah, nego sprejeti knezovo pomoč!

»Sicer bi pa ne bila tolikšna škoda, če bi se nekega lepega dne zidovi zrušili in bi se ti v pomladni ne prikazal več. Saj te svet ne potrebuje!« Tako govori Harro sam s seboj.

Toda to so le turobne misli ob mračnem zimskem večeru, ko začenja tuliti tužni veter okoli voglov. — Svetilka razsvetljuje le del visoke, neprijazne sobe. Da bi se zdaj mogel lotiti svojega narjta, na to ni misliti. Tega bi tudi ne smel storiti, kajti na njegovo vedro razpoloženje je leglo ivje. Sveti ogenj je ugasnil! — Neprijetno tudi občuti, da danes še ni obedoval. Marte tudi ni doma. Pomagati si mora s čajem. Toda komaj zaplapola modri plamenček, že se oglasi v viharju hišni zvonec. Graščak sam hiti odpirat vrata pismo, ki mu je danes prinesel med drugim tudi pripravljeno pismo. Ob svitu majhne svetilke, ki gori v vratni dolbini, podpiše. Potem s toliko silo zapahne grajska vrata, da lučka v dolbini ugasne. Harro si mora v temi s tipanjem pomagati in neprijetno zadene ob marsikaj. Nevoljen je! Medtem je tudi modri plamenček ugasnil. Harro se vrže na stol, pošio pa položi zraven sebe ter godrnja: »Grozno! In ta mrak, ki sem ga sam spustil v sobo! Mislim, da se še vedno nisem rešil cigaretnege dima...«

Zdaj se loti pošte. — »Kaj, samo toliko za celo vrsto osnutkov! Najrajši bi zahteval vse nazaj. To je sramota! Lutke iz voska bi mi več nesle! — Časopisi! — Ponuda zavarovalnice za življenje — Z divjim smehom jo vrže v kot. In končno debelo pismo. Strma in mučna pisava otroške roke!...

čirite katoliško časopisje!

150 let mariborskega gledališča

S koncem letošnje gledališke sezone je preteklo 150 let, odkar je končala prva sezona mariborskega stalnega gledališča.

Ustanovitev mariborskega stalnega gledališča so povzročile tendence avstrijskega absolutizma koncem 18. stoletja, ki so kar najbolj hotele podvreči ostri cenzuri tudi gledališče in iz njega napraviti orodje ponemčevanja nemških avstrijskih narodov. Vse to na ni bilo mogoče vse doleteti, dokler se pod pritiskom državne oblasti nestalne gledališke družine, ki so potovale iz kraja v kraj in so se znale odtegniti vsaki uspešni cenzuri, niso stalno naselile in tako ustvarile tip stalnega gledališča, kakor ga imamo danes. Te tendence državne oblasti so tudi Mariborčane prisilele, da so pričeli misliti na stalno gledališče. Maribor je bil takrat še majhno podeželsko mesto in se za enkrat še ni mogel odločiti za porebno poslopje, kjer bi mogli nastaniti gledališče. Zato so najeli in prezidali dvorano v nekdanji svobodni hiši, ki je bila takrat last cistercijancev, v Vetrinjski ulici, ki nosi danes št. 30, in tamkaj nastanili gledališče.

Prva sezona je bila leta 1786-87, od katere poteka leto 150 let.

V hiši v Vetrinjski ulici je gledališče gostovalo do leta 1806, ko mu je tedanji lastnik usnjarn Harnagl menda iz bojazni pred požarom odpovedal prostora. Nove prostore si je tedaj gledališče našlo v opuščeni cerkvi sv. Duha, ki je stala na prostoru, kjer je danes poštna palača. Tukaj je gledališče ostalo do zgraditve posebnega gledališkega poslopja leta 1852, ki je postalo nujno potrebno, ker so sprčo naraščanja blagostanja mariborskih meščanov pod vplivom nove južne železnice pričele rasti tudi kulturne potrebe Mariborčanov, katerim gledališče v takratnih prostorih ni moglo ustreči. Leta 1847 se je pod predsedstvom glavarja Marqueta in župana Gomilška sestel občinski svet, ki je skupaj z drugimi ustanovami in društvi razpravljalo o novem gl. poslopiju. Sporazumeli so se za prostor v takratni Vrtni ulici, kjer so od sodarja Franca Pichlerja kupili hišo in vrt. Odbor je kmalu pričel zbirati sredstva ter je do leta 1851 zbral 17.000 goldinarjev, stroški gradnje pa so bili preračunani na 50.000. Ker odbor nikoli ni mogel dobiti primernih podpor, je segel po hipoteknih posojilih, s katerimi je bilo poslopje ob koncu leta 1851 dograjeno. Novo gledališče so odprli 20. januarja 1852 z operno predstavo »Martia«, ki jo je igrala graška gledališka družba. Poslopje je bilo skromno ter je lepše pročelje dobilo šele leta 1863, ko so

mu prizidali kazinsko poslopje. Takšno je še danes. Lastnik gledališkega poslopja je bilo gledališko in kazinsko društvo, ki je dajalo gledališče v letni zakup ravnatelju, ki si je ustvaril svojo gledališko družbo, s katero je prirejal med sezono predstave. Mestna občina z gledališčem ni imela nikakih stikov. Šele pozneje, ko so zadivljali narodnostni boji in ko se je zavedla ponemčevalne moči gledališča, mu je pričela dajati letne podpore. Po prevratu se je kazinsko in gledališko društvo razšlo ter je vse njeno premoženje po pravih prešlo v last mestne občine, ki nosi sedaj valik del stroškov za vzdrževanje mariborskega gledališča.

Po svoji umetniški kvaliteti mariborsko gledališče ni bilo kaj prida. Le redko je gledališče imelo ravnatelja, ki je znal iz njega ustvariti dom umetnosti, po večini pa so vse sezone potakale v znamenju plehkih burk in operet, kar je sprčo takratnega mariborskega plitvega meščanstva kaj razumljivo. Gledališče je bilo zabavišče mariborskih meščanov, ki po kulturni hrani niso hrepeli, zakupnik ravnatelj pa je gledališče vodil le po trgovskih vidikih, kulturnega poslanstva gledališča pa se največkrat ni zavedel. Redka izjema med ravnatelji je bil Dietz, ki je vodil gledališče v letih 1873 do 1876, kateremu je uspelo gledališče dvigniti na primeren umetniški nivo. Tudi med igralci mariborskega gledališča se je včasih pojavila kakšna zvezda. Leta 1863 je z ravnateljem Radlerjem prispel v Maribor pozneje sloviti ljudski dramatik L. Anzenberger, ki je takrat nastopal kot skromen igralec pod imenom Gruber. Tukaj so predvajali tudi njegova dramatska prva »Preizkušnec« in »Morilčeva zapuščina«, ki pa sta radi ravnateljeve nepriljubljenosti doživela finančni neuspeh, kritika pa ju je z zadovoljstvom sprejela. V sezoni 1875-76 je svojo igralsko kariero pričel Josef Kainz, ki pa je naslednjega leta mariborsko gledališče zapustil in šel po vseh svetovnih odrih ter končal na dvornem gledališču na Dunaju kot najboljši igralec XIX. stoletja.

Po prevratu je mariborsko gledališče prevzelo za Maribor in vso severno slovensko ozemlje veliko kulturno in narodno poslanstvo, ki ga je včasih bolj, včasih manj izvrševalo. Naj bi bil sedanjemu slovenskemu gledališču, ki je dalo naši dramski umetnosti že veliko ustvarjalcev, živ opomin nekdanje nemške gledališče, ki ni moglo postati resnična kulturna ustanova, ker so ga vodili le po pridobitnih vidikih in ker ni imelo žive zveze z domačo književnostjo in kulturo.

Modernizacija in povečanje splošne drž. bolnišnice v Ljubljani

V letošnji pomladi je bilo več komisijских razprav, ki so določile pri prihodnjem sedanjem splošne bolnišnice v Ljubljani najnujnejše gradbene programe za povečanje in modernizacijo bolniških prostorov. Take komisije so se vršile za povečavo in modernizacijo internege, otolskega, očesnega, infekcijskega oddelka in oddelka za pljučne bolezni. Na podlagi ugotovitev teh komisij je tehnični oddelek, banske uprave izdelal načrte za razširitev obstoječih paviljonov in zgradbo potrebnih prizidkov. Izkazalo se je, da je razširitev in povečanje bolnišnice tudi na sedanjem mestu dobro izveljavljiva, ter so uprava bolnišnice kakor tudi vsi šefi prizadetih oddelkov z napravljenim načrtom za razširitev popolnoma zadovoljni. Radi tega je ban. g. dr. Marko Natlačen te dni potrdil te splošne načrte ter odredil naj tehnični oddelek izdela načrte za posamezne preureditve in povečave ter načrte za moderno pralnico, centralno kuhinjo ter administrativno poslopje.

Kljub temu, da je v teku akcija za zgraditev moderne sodobne in nove bolnišnice v Ljubljani, moramo načrt za delno razširjenje posameznih oddelkov obstoječe bolnišnice pozdraviti. Ni dvoma, da bomo morali čakati še nekaj let, preden bo prišlo do graditve nove bolnišnice, posebno še radi tega, ker bi taka osrednja in sodobna zgrajena bolnišnica zahtevala velika sredstva, ki jih bo le težko dobiti v razmeroma kratkem času. Če bi se danj čakali samo na zgraditev nove bolnišnice in bi

pri sedanjih splošni bolnišnici ostalo vse pri starem, potem bi bila bolnišnica še vsa nadaljnjega leta tako silno obremenjena, da bi morala kakor že sedaj večkrat, odslavljati številne bolnike, ki bi se zatekali vanjo. Preureditev posameznih oddelkov, dozidava prizidkov in povečanje prostorov posameznih oddelkov pa tudi v sedanjem času ne bo zahtevalo nezmogljivih izdatkov. Še važnejše pa je dejstvo, da bo te preureditve mogoče napraviti v razmeroma kratkem času in tako po načelu: kdor hitro da, dvakrat da, odpomoci stiski bolnikov. Bolnišnica bo na ta način razbremenjena vsaj, kar se tiče pomanjkanja prostorov, in bo mogla v polni meri odgovarjati željam in pričakovanjem bolnikov. Čeprav ta rešitev gotovo ni dokončna in predstavlja le zasilni izhod, je nujno potrebna, ker pač nihče ne bo upal nositi odgovornosti za zahtevo, naj sedanja bolnišnica ostane takšna, kakršna je vsedotlej, dokler ne bo Ljubljana dobila nove bolnišnice. Zdravje ljudstva zahteva to časovno rešitev, ki jo bo mogoče izpeljati z nekaj letih. Prizidek kirurškega paviljona je v glavnem že dograjen; ko bo dodelana notranjost in napravljena oprema, bo najbolj obremenjeni oddelek bolnišnice zopet mogel poslovati tako, kakor ta zahteva zdravstvena služba. Za njim pridejo v kratkem na vrsto drugi oddelki in tako se bo vprašanje prenatrpane splošne bolnišnice vsaj začasno rešilo tako, kakor to želijo zdravniki in pričakujejo bolniki. (z)

Stara Ljubljana v akvarelih

Mesto Ljubljana spreminja svoje lice. Izginjajo častitljive starinske hiše, izginjajo ozke ulice in še težko bo ohraniti Stari in Mestni trg, ta dva spomenika nekdanjega arhitektonskega okusa Ljubljancanov v prejšnjih stoletjih. Slikovite so stare ljubljanske hiše, slikovite starinske palače, toda mladi rod ima druge želje po komodnosti, po higijeni in po sončnih oknih ter prostornih stanovanjih. Stare hiše se morajo umikati novim sodobnim hišam, vilam in palačam.

Spomenik take stare preteklosti je bila nekdanja Lasenikova hiša na Marjetinem trgu. Preprosta hiša, toda prostorna s precej temnimi hodniki in malimi sobicami ter prostori bi morda zaslužila, da obstane kot spomenik naše domače preproste arhitekture. Toda že kakšna tri desetletja so te hiše kazili ogromni napisi in reklame. Hiša je pač stala v središču mesta ter je postala važna točka za mnoga podjetja, ki potrebujejo tudi reklame. Če ne bi bilo tvrdke Mayer, ki potrebuje v kratkem času svojo trgovsko palačo v središču mesta, bi ta hiša po svoji solidnosti kljubovala zobu časa morda še precej let. Stari zidarji in graditelji so bili namreč zelo solidni. Sedaj pa vidimo, kako sredi Ljubljane izginja ta stara hiša in da dobiva središče mesta vse drugo lice. Ista usoda kakor Lasenikovi hiši, grozi seveda še mnogim drugim starinskim delom Ljubljane. V kratkem bodo izginile

hiše ob Selenburgovi in Tyrševi cesti, tudi Figovec je že zapisan usodi, ki jo narekuje regulacijski načrt. Vseposvodi v Ljubljani izginja staro in raste novo.

Naši fotografi so sem in tja še posneli kakšno starinsko sliko Ljubljane, toda le redkokateri umetnik se je spomnil, da bi ves žanr tudi umetniško dojel. Vzrok je v tem, ker se slovenski umetniki posvečajo bolj pokrajinarstvu in portretom, malo manj pa arhitektonskim motivom. Za pejsaže in potrete so uporabne različne tehnike, tako olje, pasteli, grafika itd. Umetnik, ki hoče zadeti točno značaj mesta, pa mora uporabljati akvarel, to je vodne barve.

Umetnik, ki skuša še v zadnjem času rešiti kos slikovite stare Ljubljane, je akadem. slikar gosp. Bruno Vavpotič, sin g. Ivana Vavpotiča, znanega portretista in pejsažista.

G. Bruno Vavpotič se je rodil leta 1904 v Ljubljani. Solal se je v Pragi, Dunaju, v Parizu, v Monakovem in drugod, pri samih priznanih mojstrih Bil je slikar-scenator v praškem gledališču na Vinohradih, bil je več let scenični slikar v Ljubljani ter ima za seboj mnogo študijskih potovanj. Ko se je posvetil iz službe v Narodnem gledališču, je pričel življenje samostojnega neodvisnega umetnika. Njegova zasluga je, da bo stari del Ljubljane ohranjen v vsej barvni svežosti, ka-

Oče našega Dolinarja proti lažem

Janez Dolinar, oče tragično umrlega Rudolfa Dolinarja, iz Luč in nad Škofjo Loko, izjavlja:

Laž je, da bi bil jaz kedaj, alj komurkoli rekel, ko mi je bila sporočena smrt mojega sina, češ: »Vi ste ga tam ubili in ga kar v Ljubljani pokopljite. Jaz ne maram imeti z njim nič opravka.« Če izvem raznašalec teh vesti, bom brezpogojno postopal proti njemu sodniško. Vem pa dobro, da te vesti širijo ljudje, ki bi hoteli odvrniti od sebe krivdo smrti mojega sina.

V Luč in a h, dne 17. junija 1937.

Dolinar Ivan.

Tabor slovenskih fantov in mož v Celju

Prijave. Pripravljalni odbor nujno prosi, vse župnijske pripravljalne odbore in odbore fantovskih odsekov, da takoj pošljejo prijave. Prijavitelj je treba vse udeležence na taboru, tudi take, ki ne reflektirajo na hrano in stanovanje. Vsaj približno število udeležencev rabi pripravljalni odbor radi organizacije, baklade in spreveda. Točne prijave udeležencev pa rabi pripravljalni odbor dalje še tudi radi tega, da bo mogel iz njih ugotoviti, koliko se bo tiste dni vozilo udeležencev z vlaki in s katerimi vlaki, ker mora sporočiti železniškemu ravnateljstvu za vsako postajo, koliko udeležencev bo stopilo tam in na katere vlake. Zato ponovno prosimo, da prijave takoj pošljete. — Če še kak župnijski pripravljalni odbor ali kak fantovski odsek ni dobil tiskovin za prijavo, naj to nemudoma javi, da mu pošljemo.

Legitimacije in znaki. Danes in jutri bomo vsem odborom ki so poslali prijave udeležencev za tabor, poslali taborne legitimacije in znake. Taborne legitimacije in znake bomo pošiljali samo onim pripravljalnim odborom in odsekom, ki jih bodo naročili. Ne odlašajte zato z naročili. Čas hiti. Do tabora ni niti več 14 dni.

Lepakji se na razpolago. Župnijske pripravljalne odbore prosimo, da nam sporočijo, če mogoče rabijo še kaj lepakov.

Naslov pripravljalnega odbora je: Celje, Cankarjeva cesta 4.

Strela ubila dve ženski

Maribor, 17. junija.

V Mariboru in okolici že nekaj dni divjajo nevihte, ki so danes nekoliko ponehale. Povzročile so pa ogromno škodo. Nevihte so na južnem delu Pohorja zahtevale dve žrtvi. V Komljanu na Pohorju so posestnica Veronika Kovše in njeni dve dekli Barbara Tepej in Antonija Mirnik delale na polju. Pred hudim dežjem so se zatele pod samotno veliko smreko. Nesrečna usoda pa je hotela, da je v trenutku, ko so se spravile pod smreko, udarila

Drobne klice

podobne glivicam povzročajo — kot so dognala biološka raziskavanja — srbež, prhljaj in izpadanje las. Ta ugotovitev je našla takoj praktično uporabo pri Trilysinu, **KER GRE TRILYSIN VEDNO VZPOREDNO Z VEDO.** Trilysinu se sedaj dodaja posebna sestavina, ki oprošča teme in lase teh nadleg, ki stalno ogrožajo Vaše lase. Trilysin je zato še bolj učinkovito in popolnejše biološko sredstvo, ki krepi, jača in ohranja Vaše lase zdrave, odpravlja prhljaj in preprečuje izpadanje las.

Dijaki!

Zbirališče za današnji izlet v Grobljah ob četrt na 2 pred glavnim kolodvorom.

Nevhte s točo

Sv. Rupert nad Laškim, 16. junija.

Zdi se, da se bo Medard ravnal po 40 mučeniških: Na Medardovo smo imeli dopoldne prijetno solčno vreme, popoldan pa je prihrula nad Celje in okolico silna nevihta s strelo in točo; v soboto, dne 12. junija, popoldne se je vsula med divjo vihar kot lešniki debela toča po nekaterih krajih Sv. Ruperta ter naredila na drevju, njivah, vinogradih in zlasti na hmelju občutno škodo. Grozde je pravkar pripravila na cvet, zato vinogradnik s strahom gleda vsak dan proti nebu, na katerem se vsako popoldne in proti večeru zbirajo temni oblaki; od daleč se vedno sliši tudi grmenje! Bog daj, da bi vsaj sadije, zlasti jabolka, letos obrodila; kajti črešnje so tukaj, razen Svetine nad Celjem, skoro popolnoma odpovedale; neprestani dež jih je v cvetu domalega uničil. Breeske in marelice pa letos sploh ne bo, dasiravno so v zgodnji spomladi tako lepo pokazale. Pač pa se sliši letos od vseh strani, da je silno rodovito leto zlasti za kače, posebno še za etrupene kače! Ze več otrok je bilo pri nabiranju jagod in borovnic pičenih.

Dr Tuma in londonski pakt

Pokazali smo že, kako je brez vsake osnove trditve pokojnega dr. Tume, ki jo je izrekel v svoji avtobiografiji, da je bila namreč majnska deklaracija naročena od avstrijske vlade. Danes bočemo dokazati, da je popolnoma neutemeljeno tudi pisanje dr. Henrika Tume o londonskem paktu.

Na strani 361 Tumove avtobiografije čitamo: »Večkrat me je obiskal (to je avgusta 1917) na Dunaju dr. Zervaj, takrat tajnik Kluba jugoslovanskih državnih poslancev, ki mu je bil predsednik dr. Anton Korošec. V razgovorih z njim sem ga opozarjal na nevarnost, ki preti slovenskemu Primorju. V vojnem arhivu se mi je posrečilo sestaviti vso vsebino londonskega pakta med Italijo in Antanto iz leta 1915. Zervaj o tem še ni bil poučen in skoraj ni mogel verjeti, da bi bili Rusija in Francija sprejeli ta pakt. Priporočal sem mu, naj to sporoči drugim slovenskim in hrvaškim vodilnim politikom, zlasti Korošču, čigar dolžnost je, da kaj ukrene. Pozneje mi je nekako malomarno omenil, da Jugoslovanski klub ne pripisuje vsemu temu nobene važnosti. Zanašali so se pač na narodne (jugoslovanske) odbore v antantinih državah. K dr. Laginji sem stopil sam. Tudi njega sem poučil o londonskem paktu in posebno o stališču, ki ga je zavzemal erški zastopnik na londonskih konferencah aprila 1917 glede Jadrana, Trsta in Dalmacije. Iz kretne dr. Laginje sem eklepal, da smatra moje pripovedovanje za neutemeljeno poročanje publicistov. Zdelo se mu je vse neverjetno in me je končno odpravil z izjavo, da imajo za vsak primer že vse poskrbljeno. Prepričan sem, da niti dr. Laginja niti dr. Zervaj nista storila niti najmanjšega koraka, niti da bi se prepirala o pravilnosti mojih poročil, še manj pa, da bi bila kaj storila v zastopstvih v Parizu, Londonu in Newyorku.«

Človek kar strmi začudenja, kako more tak moč kakor dr. Tuma servirati čitateljem takšno gorostansko pripovedko, ki jo zopet naslanja na svoje študije dunajskega »Kriegsarchiva«. Vsa ta njegova pripovedka se razblini v nič že samo iz zunanjih okoliščin. Dr. Tuma pravi, da je opozoril dr. Zervaja in dr. Laginjo, oziroma Jugoslovanski klub sploh na londonski pakt meseca avgusta 1917. Toda dr. Tuma takrat z dr. Zervajom in z dr. Laginjo na Dunaju sploh ni mogel govoriti, ker namreč teh dveh moč v tistem času sploh ni bilo na Dunaju. Dr. Zervaj je prišel na Dunaj v parlamentarni klub Jugoslovancov šele pozneje. Dr. Laginja pa je v tistem času bival kot begunec v Zagrebu. Dunajski parlament pa je bil od 15. do 25. septembra na počitnicah in ni bilo na Dunaju sploh nobenega poslanca Jugoslovanskega kluba. Le dr. Krek je prišel dvakrat za par dni v parlament, ker se je hotel pripraviti na jesensko zase-

danje, ki ga žal ni več dočakal in je v oktobru za vselej zatnil svoje oči. Jasno je torej, da nam je dr. Tuma natvezel popolno bajko.

Dr. Tumovo pripovedovanje pa je skrajno navčno tudi iz notranjih vzrokov. Dr. Tuma nam hoče dopovedati, da je bil on prvi in edini Jugoslovanc, ki je zvedel za avtentično vsebino londonskega pakta ob 26. aprila 1915, ki v čl. 4 in 5 Italiji za njeno soudeležbo v vojni na strani Antante kot kompenzacije priznava južni Tirol do Brennerja, Gorisko, Trst, Istro in vso Dalmacijo. V resnici pa je ta pogodba bila jugoslovanskim voditeljem v Avstriji znana že davno pred letom 1917, ko jo je Tuma, kakor on pripoveduje, našel zabeleženo v dunajskem vojnem arhivu. Saj vendar že avstrijski vodilni vladni krogi niso bili tako neumni, da ne bi bili te pogodbe, ki so jo po svojih diplomatih iz nevturalnih držav pa po svojih špijonih točno izvedeli gotovo že pred letom 1917, sporočili jugoslovanskim in slovenskim zastopnikom sploh. Avstrijski jugoslovanski politiki pa so to pogodbo čisto gotovo izvedeli tudi od njih jugoslovanskih voditeljev, ki so bili iz Avstrije zbežali v inozemstvo in osnovali svoje narodne odbore po antantinih državah. Vsak otrok že ve, da so naši emigranti imeli nepretrgano tajno zvezo z avstrijskimi Slovani, oziroma njihovi voditelji. To bi pa bilo zares čudno, če ne bi bili zastopniki jugoslovanstva v inozemstvu seznanili svojih avstrijskih sorojakov s tako važnim dokumentom, kakor je bil londonski pakt!

Pa kljub temu, predpostavimo, da dr. Laginja do avgusta 1917 ni ničesar vedel o tem paktu in da je zanj izvedel šele iz ust dr. Tume, ki ga je našel v vojnem arhivu. Kako grdo bi se bil blamiral dr. Laginja oziroma Jugoslovanski klub na Dunaju sploh, če bi bil po nasvetu dr. Tume res poslal koga v inozemstvo, da bi pri vladah antante nastopil zoper londonski pakt ter vzpodbujal jugoslovanske narodne odbore v Parizu, Londonu in Newyorku, da preprečijo nevarnost, da bi vsa jugoslovanska obal prišla pod suvereniteto Italije. Vso vojno in povojno literaturo, pravi dr. Tuma, da je preštudiral, pa vendar ni vedel, da je bila londonska pogodba vsem našim voditeljem v inozemstvu dobro znana in da so že od leta 1915, ko je bila sklenjena, zastavljali vse svoje sile, da bi se ne izvršila. Dr. Tuma ni bral Supilovih spominov, kako je osebno razlagal Saronovu v Petrogradu nesprejemljivost te pogodbe za Jugoslovane. Jugoslovanski odbor je že 6. maja 1915 izročil francoskemu ministru za zunanje zadeve Delcasseju obširno spomenico o tej stvari. Odbor je to spomenico izročil tudi ruskemu poslaniku v Parizu Izvoljskemu in podobno spomenico 15. maja istega leta tudi britanski vlad. Dr. Tuma bi se bil mogel tudi pri dr. Vošnjaku prepričati, kako hitro in odločno so jugoslovanski narodni odbori reagirali na to nesrečno pogodbo. Jugoslovanski odbor je tudi osvetlil egoistične motive takratne rimske vlade, zaradi katerih se je pridružila zaveznikom in prelomila pogodbo z Avstrijo in Nemčijo. Jugoslovanski odbor je v svoji spomenici točno opisal položaj jugoslovanskega prebivalstva v avstrijski monarhiji, opisal zgodovino njegovih težav za zedinjenje in svobodo in opozoril na zahtevo naravnega prava in pravice narodov do samoodločitve, s čimer je londonski pakt v tako kričečem nasprotju. Zdej pa pride po dveh letih dr. Tuma in hoče šele na podlagi svoje najdbe v »Kriegsarchivu« opozoriti jugoslovanske odbore v inozemstvu na londonsko pogodbo in njeno nevarnost za jugoslovanstvo!

Končno pa — razgovor dr. Tume z Zervajom in Laginjo se, kakor smo zgoraj dokazali, sploh ni vršil. In dr. Tumovo avtobiografijo priporoča potem »Slovenija« še za učno knjigo!

O dr. Tumovi knjigi bomo še govorili.

